SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 7. junija 2011*

V zadevi T-217/06,

Arkema France s sedežem v Colombesu (Francija),

Altuglas International SA s sedežem v Puteauxu (Francija),

Altumax Europe SAS s sedežem v Puteauxu,

ki so jih sprva zastopali A. Winckler, S. Sorinas Jimeno in P. Geffriaud, nato Sorinas Jimeno in E. Jégou, odvetniki,

tožeče stranke,

* Jezik postopka: francoščina.

proti

Evropski komisiji, ki sta jo sprva zastopala F. Arbault in V. Bottka, nato V. Bottka in F. Castillo de la Torre, zastopniki,

tožena stranka,

katere predmet je primarno razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2006) 2098 konč. z dne 31. maja 2006 v zvezi s postopkom uporabe člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/F/38.645 – Metakrilati) v delu, ki se nanaša na tožeče stranke, in podredno razglasitev ničnosti ali znižanje višine globe, ki je bila tožečim strankam naložena z navedeno odločbo,

SPLOŠNO SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi O. Czúcz, predsednik senata, I. Labucka (poročevalka) in K. O'Higgins, sodniki,

sodna tajnica: T. Weiler, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 15. decembra 2009

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

Uvod

1 Z Odločbo Komisije C(2006) 2098 konč. z dne 31. maja 2006 v zvezi s postopkom uporabe člena 81 ES in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) (zadeva COMP/F/38.645 – Metakrilati) (v nadaljevanju: izpodbijana odločba) je Komisija obsodila družbo Arkema SA in njeni hčerinski družbi Altuglas International SA (v nadaljevanju: Altuglas) in Altumax Europe SAS (v nadaljevanju: Altumax, navajane skupaj: Arkema) na solidarno plačilo globe v višini 219.131.250 EUR zaradi sodelovanja v kartelu v sektorju metakrilatov od 23. januarja 1997 do 12. septembra 2002 (v nadaljevanju: zadevni kartel). Kot solidarno odgovorni za plačilo globe se štejeta njihovi matični družbi, in sicer Total SA za plačilo v višini 140,4 milijona EUR in Elf Aquitaine SA v višini 181,5 milijona EUR (člen 2 izpodbijane odločbe).

2 Družba Arkema (nekdanja Atofina SA) je delniška družba po francoskem pravu, ki združuje tri področja dejavnosti: izdelke iz vinila, kemično industrijo in kemikalije za plemenitenje. V času dejstev, na katere se nanaša izpodbijana odločba, je bila družba

Arkema najprej v 97,6-odstotni lasti družbe Elf Aquitaine, po tem, ko je 17. aprila 2000 skupino Elf prevzela družba Total Fina SA, pa v 96,48-odstotni lasti. Po tem datumu in preostalo obdobje zadevne kršitve je bila sama družba Elf Aquitaine v 99,43-odstotni lasti družbe Total (nekdanja Total Fina, nato TotalFinalElf SA) (točki 265 in 266 obrazložitve izpodbijane odločbe).

3 Družba Arkema je ob svoji uvrstitvi na borzo 18. maja 2006 postala Arkema France.

4 Družbi Altuglas (nekdanji Atohaas in Atoglas SA) in Altumax sta glavni hčerinski družbi družbe Arkema, dejavni v sektorju metakrilatov in še zlasti v sektorju metilnih polimetakrilatov (v nadaljevanju: PMMA), ki sta sodelovali v kartelnih ravnanjih, opisanih v izpodbijani odločbi (točka 259 obrazložitve izpodbijane odločbe). Družba Altumax je bila v celotnem obdobju kršitve v stoodstotni lasti družbe Arkema. Družba Altuglas je v stoodstotni lasti družbe Arkema od leta 1998. Pred tem datumom je družba Elf Atochem SA imela v svoji lasti le 50 % njenega kapitala, bila pa je odgovorna za njeno tekoče upravljanje (točka 263 obrazložitve izpodbijane odločbe).

Upravni postopek

5 Preiskava, na podlagi katere je bila sprejeta izpodbijana odločba, se je začela, ko je družba Degussa AG 20. decembra 2002 na podlagi Obvestila Komisije z dne 19. februarja 2002 o imuniteti pred globami in znižanju glob v kartelnih zadevah (UL C 45, str. 3, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi) vložila zahtevo za imuniteto.

6 Komisija je 25. in 26. marca 2003 v poslovnih prostorih družbe Arkema opravila inšpekcijska pregleda. Po teh pregledih je družba Arkema 3. aprila 2003 vložila zahtevo za imuniteto pred globo ali njeno zmanjšanje na podlagi obvestila o ugodni obravnavi (točka 60 obrazložitve izpodbijane odločbe).

7 Komisija je 17. avgusta 2005 sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v zvezi s kršitvijo v sektorju metakrilatov in jo poslala družbam Total, Elf Aquitaine, Arkema, Altuglas in Altumax (točka 85 obrazložitve izpodbijane odločbe).

8 Obravnava je potekala 15. in 16. decembra 2005 v prisotnosti vseh naslovnikov obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah (točka 87 obrazložitve izpodbijane odločbe).

9 Komisija je izpodbijano odločbo sprejela 31. maja 2006.

Izpodbijana odločba

10 Za namene tega spora sta še posebej pomembna dva vidika izpodbijane odločbe: določitev naslovnikov in izračun globe.

Naslovniki izpodbijane odločbe

11 Potem ko je Komisija izjavila, da je treba določiti, katerim pravnim subjektom je treba pripisati odgovornost za kršitev (točka 245 obrazložitve izpodbijane odločbe), je menila, da so družbe Altuglas, Altumax, Arkema in Elf Aquitaine solidarno odgovorne za kršitev, ki sta jo zagrešili družbi Altuglas in Altumax v obdobju od 23. januarja 1997 do 12. septembra 2002. Družba Total se šteje za solidarno odgovorno za kršitev družb Altuglas in Altumax v obdobju od 1. maja 2000 do 12. septembra 2002 (točka 277 obrazložitve izpodbijane odločbe).

12 Natančneje, v zvezi z odgovornostjo družbe Elf Aquitaine je Komisija ob upoštevanju dejstva, da je člane upravnega odbora družbe Arkeme imenovala družba Elf Aquitaine in da je bila slednja v kapitalu svoje hčerinske družbe udeležena s 97,6 %, po aprilu leta 2000 pa s 96,48 %, domnevala, da je imela družba Elf Aquitaine odločilno vlogo in dejanski nadzor nad ravnanjem družbe Arkema (točka obrazložitve 265 izpodbijane odločbe).

13 Kar zadeva odgovornost družbe Total, je Komisija ugotovila, da je od aprila 2000 do konca kršitve ta družba neposredno ali posredno nadzorovala kapital vseh družb za upravljanje v skupini, vključno z družbami, ki so v zadevnem kartelu imele neposredno vlogo. V teh okoliščinah je Komisija domnevala, da je družba Total odločilno vplivala na ravnanje svojih hčerinskih družb Elf Aquitaine, Arkema, Altuglas in Altumax, in je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah naslovila na vse te subjekte (točka 267 obrazložitve izpodbijane odločbe).

14 Družba Arkema na eni strani ter družbi Total in Elf Aquitaine na drugi strani so ločeno poslale odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah ter pri tem zlasti trdile, da bi morala biti družba Arkema edina naslovnica izpodbijane odločbe (točki 268 in

269 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je njihove trditve zavrnila in potrdila odgovornost vseh petih subjektov iz prejšnje točke (točki 270 in 277 obrazložitve izpodbijane odločbe). V nadaljevanju se vse te družbe navajajo kot družbe, ki sestavljajo „skupino Total".

Izračun globe

15 Kar zadeva izračun globe, je Komisija na prvem mestu preučila težo kršitve in najprej ugotovila, da je glede na naravo kršitve in dejstvo, da je kršitev obsegala celotno ozemlje EGP, šlo za zelo hudo kršitev v smislu Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) [U]redbe št. 17 in člena 65(5) [P]ogodbe ESPJ (UL C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice) (točke od 319 do 331 obrazložitve izpodbijane odločbe). Nato je Komisija družbe, udeležene pri kršitvi, različno obravnavala, pri čemer je skupino Total ob upoštevanju prometa, ki ga je družba Arkema dosegla v EGP za vse tri izdelke PMMA, uvrstila v prvo kategorijo. Na podlagi tega je zanjo določila začetni znesek 65 milijonov EUR (točki 332 in 336 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija je ob upoštevanju svetovnega prometa družbe Total za izračun globe, naložene skupini Total, znesek pomnožila s 3, da bi zagotovila odvračalni učinek globe. Tako se je izhodiščni znesek globe povečal na 195 milijonov EUR (točki 337 do 350 obrazložitve izpodbijane odločbe).

16 Na drugem mestu je Komisija preučila trajanje kršitve in ugotovila, da je treba glede na to, da je družba Arkema sodelovala pri kršitvi pet let in sedem mesecev, izhodiščni znesek povečati za 55 %. To povišanje je bilo naloženo družbam Elf Aquitaine, Arkema, Altuglas in Altumax. Za družbo Total, ki je bila krajše obdobje lastnica kapitala svojih hčerinskih družb, je Komisija povečala globo za 20 % (točke od 351 do 353 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tako se osnovni znesek globe, izračunan za družbo Arkema (vključno z Elf Aquitaine), poviša na 302,25 milijona EUR. Družba Total se

šteje kot solidarno odgovorna za plačilo 234 milijonov EUR od tega zneska (točka 354 obrazložitve izpodbijane odločbe).

17 Na tretjem mestu je Komisija preučila, ali obstajajo morebitne obteževalne okoliščine. Kar zadeva družbo Arkema, je Komisija ob upoštevanju obstoja treh prejšnjih, nanjo naslovljenih odločb ugotovila ponovitev iste kršitve in odločila, da se za to družbo osnovni znesek globe poviša za 50 %. Vendar je Komisija natančno opredelila, da družbi Total in Elf Aquitaine ponovne kršitve nista zagrešili in da se torej to povišanje zaračuna le družbam Arkema, Altuglas in Altumax (točka 369 obrazložitve izpodbijane odločbe in v zvezi s tem opomba na dnu strani št. 250).

18 Na četrtem mestu je Komisija zavrnila olajševalne okoliščine, na katere se je sklicevala skupina Total.

19 Na tej stopnji, ob upoštevanju ali neupoštevanju obteževalnih in olajševalnih okoliščin je za družbe Arkema, Altuglas in Altumax znesek globe znašal 365.218.750 EUR. Za skupino Total se znesek globe 234 milijonov EUR ne spremeni. Za družbo Elf Aquitaine je znesek globe še vedno 302,25 milijona EUR (točka 397 obrazložitve izpodbijane odločbe). Na podlagi člena 23(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) je Komisija menila, da globa ne presega 10 % prometa zadevnega podjetja (točki 398 in 399 obrazložitve izpodbijane odločbe).

20 Na petem in zadnjem mestu je Komisija uporabila obvestilo o ugodni obravnavi in se na podlagi prve alinee točke 23(b) tega obvestila odločila za 40-odstotno zmanjšanje globe, ki bi bila sicer naložena skupini Total (točke od 403 do 410 obrazložitve izpodbijane odločbe).

21 Zato je Komisija v členu 2(b) izpodbijane odločbe končni znesek določila tako:

„Arkema [...], Altuglas [...] in Altumax [...] so skupaj in solidarno odgovorne: za 219,13125 milijona EUR, od česar je družba Total skupno in solidarno odgovorna za 140,4 milijona EUR, družba Elf Aquitaine SA pa je skupno in solidarno odgovorna za 181,35 milijona EUR."

Postopek in predlogi strank

22 Tožeče stranke Arkema France, Altuglas in Altumax so 10. avgusta 2006 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložile to tožbo.

23 Sestava senatov Splošnega sodišča je bila spremenjena in poročevalec je bil dodeljen četrtemu senatu, kateremu je bila zato dodeljena tudi ta zadeva.

24 Na podlagi poročila sodnika poročevalca se je Splošno sodišče (četrti senat) odločilo začeti ustno obravnavo in v okviru ukrepov procesnega vodstva po eni strani pozvati stranke, naj odgovorijo na nekatera vprašanja ter, po drugi strani, pozvati Komisijo, naj predloži dokument. Stranke so na ta poziv odgovorile v predpisanem roku.

25 Stranke so ustno predstavile svoja stališča in odgovorile na vprašanja, ki jim jih je Splošno sodišče postavilo na obravnavi 15. decembra 2009. Ko se je obravnava končala, je bil ustni postopek končan.

26 S sklepom z dne 26. novembra 2010 je Splošno sodišče v skladu s členom 62 Poslovnika sklenilo ponovno odpreti ustni postopek, da bi v okviru ukrepov procesnega vodstva stranke pozvalo, naj predložijo dokumente in odgovorijo na vprašanja. Stranke so na ta poziv odgovorile v predpisanih rokih. Ustni postopek je bil nato končan 9. marca 2011.

27 Tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:

– primarno, razglasi ničnost izpodbijane odločbe v delu, v katerem jih zadeva;

– podredno, prekliče ali zniža znesek globe, ki jim je bila naložena z izpodbijano odločbo;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

28 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– tožečim strankam naloži plačilo stroškov.

Pravo

29 Tožeče stranke v podporo tožbe v bistvu navajajo osem tožbenih razlogov. Prvi tožbeni razlog se nanaša na kršitev pravil o odgovornosti matične družbe za ravnanja njene hčerinske družbe in načela prepovedi diskriminacije. Drugi tožbeni razlog se nanaša na to, da je Komisija napačno presodila dejansko stanje s tem, da je odgovornost za kršitev, ki jo je storila družbe Arkema, pripisala družbama Total in Elf Aquitaine. Tretji tožbeni razlog se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve in načela dobre uprave pri uporabi pravil o odgovornosti. Četrti tožbeni razlog se nanaša na neupoštevanje merila o konkretnem učinku na trg pri določitvi izhodiščnega zneska globe 65 milijonov EUR. Peti tožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo prava in napačno ugotovljeno dejansko stanje pri povišanju izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka. Šesti tožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo prava s strani Komisije pri povišanju globe zaradi ponovne kršitve. Sedmi tožbeni razlog se nanaša na napačno ugotovljeno dejansko stanje, ker Komisija tožečim strankam ni odobrila znižanja globe, čeprav družba Arkema nekaterih ravnanj, ki se ji očitajo, dejansko ni izvajala. Osmi tožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo prava in napačno ugotovljeno dejansko stanje zaradi zavrnitve znižanja globe tožečim strankam na podlagi „drugih dejavnikov“. Poleg tega so tožeče stranke na obravnavi izrazile še dodaten očitek, s katerim so ugovarjale povišanju globe zaradi dovolj odvračalnega učinka.

Prvi tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev pravil o odgovornosti matične družbe za ravnanja njene hčerinske družbe in načela prepovedi diskriminacije

30 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija s sklicevanjem na domnevo, glede na katero ima matična družba v primeru, ko ima v lasti celoten ali skoraj celoten kapital hčerinske družbe, dejansko odločilen vpliv nanjo (v nadaljevanju: domneva o odločilnem vplivu), in s tem, da ni predložila dokaza o dejanskem nadzoru, napačno uporabila

pravo (prvi del tega tožbenega razloga). Pri tem naj bi tudi kršila načelo prepovedi diskriminacije, ker je za družbo Arkema uporabila drugačen standard dokazovanja od standarda, ki ga je uporabila za druge hčerinske družbe, ki so sodelovale pri očitanih ravnanjih (drugi del tega tožbenega razloga).

Prvi del, ki se nanaša na neupoštevanje pravil o odgovornosti matične družbe za ravnanja njene hčerinske družbe

– Trditve strank

31 Tožeče stranke trdijo, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso in prakso odločanja Komisije za storjeno kršitev načeloma odgovorna le zadevna hčerinska družba, če podjetje, ki je kršitev zagrešilo, spada v skupino podjetij. Ravnanja neke hčerinske družbe bi bilo torej mogoče očitati matični družbi le v nekaterih okoliščinah. In sicer, če ima matična družba na ravnanje hčerinske družbe dejansko odločilen vpliv, ob upoštevanju njene nesamostojnosti pri izbiri trgovinske politike, ali kadar je matična družba (aktivno ali pasivno, že samo zaradi poznavanja dejstev) vpletena v kršitev, ki jo je zagrešila hčerinska družba.

32 Tožeče stranke trdijo, da v skladu z veljavno sodno prakso stoodstotno lastništvo deleža kapitala (in, *a fortiori*, 99,43-, 97,6- ali 96,48-odstotno) samo po sebi še ni dovolj za samodejno sklepanje, da ima matična družba dejansko odločilen vpliv na trgovinsko politiko hčerinske družbe. Po trditvah tožečih strank naj bi bili na podlagi sodne prakse glede tega vedno potrebni dodatni elementi, kot na primer dejstvo, da je

matična družba med upravnim postopkom prisotna kot edina sogovornica Komisije za celotno skupino, neizpodbijanje pristojnosti dejanskega nadzora hčerinske družbe in neobstoj dokaza v zvezi s samostojnostjo hčerinske družbe.

33 V obravnavani zadevi pa razen indica o tem, da sta takratni matični družbi neposredno ali posredno imeli v lasti skoraj celoten kapital družbe Arkema, Komisija v izpodbijani odločbi ni predložila nobenega dokaza o tem, da sta družbi Total in/ali Elf Aquitaine v obravnavanem obdobju dejansko imeli odločilen vpliv na trgovinsko politiko družbe Arkema ali pri ravnanjih, ki se ji očitajo. Tožeče stranke zlasti zatrjujejo, da je dejstvo, ki ga je Komisija poudarila v izpodbijani odločbi, da je v času očitanih dejstev člane upravnega odbora družbe Arkema imenovala družba Elf Aquitaine, samo preprosto logično sklepanje na podlagi večinskega lastništva kapitala družbe Arkema in ne dokazuje, da je nanjo imela odločilen vpliv.

34 Tožeče stranke zato menijo, da je Komisija s tem, da družbama Total in Elf Aquitaine očita ravnanja iz izpodbijane odločbe, z opiranjem na domnevo o odločilnem vplivu, ki temelji izključno na neposrednem ali posrednem lastništvu skoraj celotnega kapitala družbe Arkema, napačno uporabila pravo, zaradi česar bi bila razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe upravičena.

35 Nazadnje, ko je Splošno sodišče v zvezi s tem sporom o posledicah sodbe Sodišča z dne 10. septembra 2009 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji (C-97/08 P, ZOdl., str. I-8237) zaslišalo tožeče stranke, so te na obravnavi trdile, da so bila dejstva v zadevi, na katerih temelji ta sodba, in sicer nadzor, ki ga je matična družba izvajala nad hčerinskimi družbami, udeleženimi v kršitvi, drugačna od dejstev v obravnavani zadevi. Poleg tega so tožeče stranke opozorile, da je imela v tej zadevi matična družba v kapitalu hčerinske družbe stoodstotni delež, medtem ko v obravnavani zadevi ta raven ni dosežena (tu je udeležba 99,43-, 97,6- in 96,48-odstotna). Tožeče stranke

v vsakem primeru trdijo, da bi bilo treba, če bi morali zgoraj navedeno sodbo v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji razlagati tako, da omogoča, da se kršitev hčerinske družbe očita matični družbi brez kakršnega koli drugega razloga, kot je povezava v kapitalu, to sodno prakso torej na novo preučiti, ker bi zaradi nje nastala ureditev odgovornosti brez krivde, ki ni v skladu z Uredbo št. 1/2003.

36 Komisija izjavlja, da se strinja s trditvijo tožečih strank, da se lahko odgovornost, ki izhaja iz kršitvenega ravnanja hčerinske družbe, očita matični družbi le v nekaterih okoliščinah. Takšna možnost bi obstajala, če bi imela matična družba dejansko odločilen vpliv na ravnanje hčerinske družbe. Vendar pa po mnenju Komisije iz ustaljene sodne prakse izhaja, da lahko utemeljeno sklepa, da ima družba, ki ima v lasti celoten ali skoraj celoten kapital hčerinske družbe, nanjo dejansko odločilen vpliv, razen če matična družba ovrže domnevo o odločilnem vplivu s tem, da predloži dokaz o samostojnosti ravnanja hčerinske družbe.

– Presoja Splošnega sodišča

37 Opozoriti je treba, da je iz točk od 245 do 252 in od 259 do 277 obrazložitve izpodbijane odločbe razvidno, da je Komisija sporno kršitev pripisala družbama Total in Elf Aquitaine zato, ker sta z družbo Arkema ter njenima hčerinskima družbama Altuglas in Altumax, ki sta bili v teh kartelnih ravnanjih soudeleženi, tvorili eno samo družbo. Komisija je to ugotovila na podlagi domneve, navedene v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, da sta družbi Total in Elf Aquitaine na hčerinski družbi odločilno vplivali. Kar zadeva družbo Elf Aquitaine, je domneva o odločilnem vplivu temeljila na dejstvih, da je člane upravnega odbora družbe Arkema imenovala družba Elf Aquitaine in da je slednja imela v kapitalu družbe Arkema 97,6-odstotni delež in nato 96,48-odstotni delež (točka 265 obrazložitve izpodbijane odločbe). Kar pa

zadeva družbo Total, je navedena domneva temeljila na dejstvu, da je družba Total od aprila 2000 imela neposreden ali posreden nadzor nad kapitalom vseh družb v skupini, vključno z družbami, ki so imele neposredno vlogo v zadevnem kartelu zaradi njene 99,43-odstotne udeležbe v kapitalu družbe Elf Aquitaine (točki 266 in 267 obrazložitve izpodbijane odločbe). Iz navedenega izhaja, da so zadevne družbe v svojem odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah navedle nekatere argumente z namenom zavrnitve domneve o odločilnem vplivu, vendar jih je Komisija ocenila kot nezadostne (glej zlasti točki 272 in 274 obrazložitve izpodbijane odločbe).

38 Nato je treba opozoriti na sodno prakso Sodišča na tem področju.

39 V zvezi s tem je treba poudariti, da konkurenčno pravo Unije zadeva dejavnosti podjetij in da pojem podjetja zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in način financiranja (glej zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 54 in navedena sodna praksa).

40 Sodišče je natančno navedlo, da je treba pojem podjetja v tem kontekstu razumeti, kot da označuje gospodarsko enoto, čeprav s pravnega vidika to gospodarsko enoto sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb (glej zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 55 in navedena sodna praksa).

41 Kadar tak gospodarski subjekt krši pravila o konkurenci, mora v skladu z načelom osebne odgovornosti za to kršitev odgovarjati (glej zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 56 in navedena sodna praksa).

42 Kršitve konkurenčnega prava Unije je treba nedvomno pripisati pravni osebi, ki bo zmožna kriti naloženo globo, pri čemer je treba nanjo nasloviti obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Pomembno je tudi, da je v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah navedeno, v zvezi s čim se pravni osebi očitajo dejstva, na katera se obvestilo sklicuje (glej zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 57 in navedena sodna praksa).

43 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da se lahko ravnanje hčerinske družbe pripiše matični družbi, ker – čeprav je ločena pravna oseba – ta hčerinska družba o svojem ravnanju na trgu ne odloča samostojno, ampak večinoma ravna v skladu z navodili matične družbe, zlasti glede gospodarskih, organizacijskih in pravnih povezav, ki povezujejo pravni enoti (glej zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 58 in navedena sodna praksa).

44 To dejansko velja zato, ker sta v takih okoliščinah matična družba in njena hčerinska družba del iste gospodarske enote in torej v zgoraj navedenem pomenu tvorita eno samo podjetje. Dejstvo, da matična družba in njena hčerinska družba tvorita eno samo podjetje v smislu člena 81 ES, Komisiji omogoča, da odločbo, s katero nalaga plačilo glob, naslovi na matično družbo, ne da bi bilo treba dokazati njeno osebno vpletenost pri tej kršitvi (zgoraj v točki 35 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 59).

45 Sodišče je poleg tega razsodilo, da lahko v posebnem primeru, ko je matična družba 100-odstotna lastnica kapitala hčerinske družbe, ki je kršila konkurenčna pravila Unije, ta matična družba po eni strani lahko odločilno vpliva na ravnanje te hčerinske družbe, po drugi strani pa obstaja ovrgljiva domneva, da ta matična družba dejansko odločilno vpliva na njeno ravnanje (glej zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 60 in navedena sodna praksa).

46 Sodišče je torej pojasnilo, da v takih okoliščinah ob predpostavki, da ima matična družba odločilen vpliv na trgovinsko politiko hčerinske družbe, zadostuje, da Komisija dokaže, da je celoten kapital hčerinske družbe v lasti matične družbe. Komisija bo lahko tako matično družbo štela za solidarno odgovorno za plačilo globe, naložene njeni hčerinski družbi, razen če matična družba, ki mora to domnevo ovreči, ne predloži zadostnih dokazov, da njena hčerinska družba na trgu ravna samostojno (glej zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 61 in navedena sodna praksa).

47 Ob upoštevanju te sodne prakse Sodišča je treba ugotoviti, da je metoda iz točke 37 zgoraj, ki jo je v obravnavani zadevi uporabila Komisija, ko je sporno kršitev pripisala matični družbi tožečih strank, zanesljiva.

48 Po eni strani v nasprotju s tem, kar je videti, da tožeče stranke predlagajo, ta očitek ne temelji izključno na strukturi lastništva kapitala, ampak tudi na ugotovitvi, da domneva o odločilnem vplivu ni bila zavržena (glej zlasti točki obrazložitve 272 in 274 izpodbijane odločbe).

49 Po drugi strani iz te sodne prakse jasno izhaja (glej zlasti točki 45 in 46 zgoraj), da je struktura lastništva kapitala hčerinske družbe zadostno merilo za oblikovanje domneve, ne da bi bila Komisija zavezana predložiti dodatne indice o dejanskem vplivu matične družbe, kot to zahtevajo tožeče stranke.

50 Tožeče stranke tega predloga ne izpodbijajo z argumenti, v skladu s katerimi se dejstva, na podlagi katerih je bila izrečena zgoraj v točki 35 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, in zlasti nadzor, ki ga je zadevna matična družba v tej zadevi izvajala nad svojimi hčerinskimi družbami, razlikujejo od dejstev in nadzora v obravnavani zadevi. Konkretno, ne glede na dejstvo, da je bilo take dodatne indice v tej zadevi mogoče navesti (sodba Splošnega sodišča z dne 12. decembra 2007 v zadevi

Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, T-112/05, ZOdl., str. II-5049, točki 13 in 54), tako iz zgoraj navedene sodbe Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 12. decembra 2007 (točki 61 in 62) kot tudi iz zgoraj v točki 35 navedene sodbe Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009 (točki 61 in 62) nedvomno izhaja, da uporaba te domneve ni pogojena z obstojem takih dodatnih dokazov.

51 Poudariti je treba še, da zgoraj navedena sodna praksa posebej zadeva „[poseben primer], ko je matična družba stoodstotna lastnica kapitala svoje hčerinske družbe“ (zgoraj v točki 35 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009, točka 60). Vendar v obravnavani zadevi družbi Total in Elf Aquitaine nimata v lasti celotnega kapitala svojih hčerinskih družb.

52 Vendar je treba poudariti, da tožeče stranke, čeprav so na obravnavi izpostavile to dejansko razliko (glej točko 35 zgoraj), niso uveljavljale nobenega posebnega argumenta, da bi nasprotovale uporabi istih dokaznih pravil v obeh položajih, in to celo kljub temu, da je o vprašanju uporabe domneve o odločilnem vplivu v drugih primerih kot v primeru, kadar je matična družba lastnica celotnega kapitala svoje hčerinske družbe, Splošno sodišče naslovilo na Komisijo pisno vprašanje ter je o tem naknadno potekala še razprava na obravnavi.

53 Vsekakor je treba ugotoviti, da je matična družba, ki je lastnica skoraj celotnega kapitala svoje hčerinske družbe, načeloma v podobnem položaju, kot je položaj izključnega lastnika v zvezi z njegovimi pooblastili za izvajanje odločilnega vpliva na ravnanje hčerinske družbe, glede na gospodarske, organizacijske in pravne povezave med njo in omenjeno hčerinsko družbo. Zato Komisija upravičeno za ta položaj uporabi ista dokazna pravila, in sicer uporabo domneve, da navedena matična družba dejansko izkorišča svojo premoč in odločilno vpliva na ravnanje hčerinske družbe. Seveda ni izključeno, da lahko v nekaterih primerih manjšinski družbeniki pri hčerinski družbi razpolagajo s pravicami, ki jim omogočajo izpodbijanje zgoraj navedene analogije. Vendar poleg dejstva, da se take pravice na splošno ne navezujejo na povsem

minimalne deleže, kot so v obravnavani zadevi, tožeče stranke v obravnavani zadevi niso navajale nobenega takega dokaza. Komisija je torej upravičeno domnevala, da sta imeli matični družbi tožečih strank odločilen vpliv.

54 Nazadnje, kar zadeva trditev, da bi bilo treba v bistvu ponovno preučiti sodno prakso, ki izhaja iz zgoraj v točki 35 navedene sodbe Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009, Splošno sodišče meni, da v okoliščinah obravnavane zadeve ni pristojno za ponovno odpiranje pravnega vprašanja, o katerem je Sodišče jasno odločilo v nedavno izrečeni sodbi.

55 Zato je treba prvi del tega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načela prepovedi diskriminacije

– Trditve strank

56 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija, medtem ko se je v njihovem primeru opirala izključno na domnevo o odločilnem vplivu z namenom pripisovanja kršitve matični družbi, pri večini drugih hčerinskih družb, naslovnic izpodbijane odločbe, upoštevala dodatne indice. V zvezi s tem se tožeče stranke sklicujejo na način, kako je Komisija v izpodbijani odločbi obravnavala družbe Degussa, ICI plc in Lucite International Ltd.

57 Pri tem naj bi Komisija pri pridobivanju dokazov neupravičeno kršila prepoved diskriminacije. Tožeče stranke poudarjajo, da bi Komisija, če bi za družbo Arkema uporabila isti standard dokazovanja, kot je bil standard, ki ga je uporabila v zvezi z drugimi podjetji, nujno ugotovila, da je treba kršitev pripisati le Arkemi.

58 Poleg tega, v zvezi s trditvijo Komisije, da je v izpodbijani odločbi navedeno, da je člane upravnega odbora družbe Atofina imenovala družba Elf Aquitaine, tožeče stranke poudarjajo, da gre le za logično sklepanje na podlagi večinskega lastništva kapitala družbe Arkema, ter trdijo, da to ni dokaz istega merila, kot so dokazi, ki jih je Komisija izbrala v zadevi Degussa, za katero naj bi Komisija upoštevala dejavno sodelovanje matične družbe pri kršitvi. Tožeče stranke v vsakem primeru ugotavljajo, da ta indic velja le za družbo Elf Aquitaine, in ne za družbo Total.

59 Komisija to trditev izpodbija.

– Presoja Splošnega sodišča

60 Opozoriti je treba, da načelo enakega obravnavanja ali prepovedi diskriminacije zahteva, naj se primerljivi položaji ne obravnavajo različno in naj se različni položaji ne obravnavajo enako, razen če je taka obravnava objektivno utemeljena (glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2007 v zadevi Lindorfer proti Svetu, C-227/04 P, ZOdl., str. I-6767, točka 63 in navedena sodna praksa).

61 Upoštevati je treba, da tožeče stranke niso dokazale, da je Komisija kršila to načelo s tem, da je sporno kršitev pripisala naslovnikom izpodbijane odločbe.

62 Najprej je treba ugotoviti, da položaj družbe ICI Acrylics ni primerljiv s položajem tožečih strank. Iz izpodbijane odločbe je namreč jasno razvidno, da je družba ICI Acrylics, to je subjekt, ki je bil v kršitvi neposredno udeležen, preprosta poslovna enota družbe ICI, ki ni bila pravna oseba, ne pa njena hčerinska družba, ki bi bila v celoti ali skoraj v celoti v njeni lasti (glej zlasti točke 280, 287 in 288 obrazložitve izpodbijane odločbe). Zato za družbo ICI Komisija ni uporabila domneve o odločilnem vplivu (podprte z drugimi elementi ali ne), ampak je enostavno opredelila pravno osebo, katere sestavni del je bila v času dejstev poslovna enota, ki je storila kršitev (točki obrazložitve 288 in 289 izpodbijane odločbe).

63 V zvezi z družbo Degussa je treba poudariti, da je Komisija v točki 255 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila:

„Röhm GmbH & Co. KG (hčerinska družba v 100-odstotni lasti družbe Degussa) in Para-Chemie GmbH (hčerinska družba v 100-odstotni lasti družbe Röhm) sta neodvisna pravna subjekta. Ker sta bili ti družbi neposredno ali posredno v 100-odstotni lasti družbe Degussa […] in ker je nadzorni svet družbe Röhm delno sestavljen tudi iz članov uprave družbe Degussa […], Komisija pripisuje družbi Degussa odgovornost za kršitvena ravnanja družb Röhm […] in Para-Chemie […]“

64 V zvezi z družbo Lucite International je Komisija v točki 294 obrazložitve izpodbijane odločbe potrdila:

„Lucite International UK Ltd je ena od hčerinskih družb v njeni 100-odstotni lasti. Poleg tega so bili člani upravnega odbora družbe Lucite International […] v času trajanja kršitve hkrati člani upravnega odbora družbe Lucite International UK […]“

65 Tako je res, da je Komisija družbama Degussa in Lucite International pripisala kršitveno ravnanje njunih hčerinskih družb na podlagi domneve o odločilnem vplivu, to je, da je matična družba 100-odstotna lastnica kapitala hčerinske družbe, in navedla dodatno dejstvo, in sicer prisotnost članov uprave matične družbe v nadzornem svetu hčerinske družbe in identiteto članov upravnega odbora obeh družb.

66 Vendar pa to ne pomeni, da sta bili družbi Degussa in Lucite International, tako kot tudi njuni hčerinski družbi, obravnavani drugače kot tožeče stranke in njihove matične družbe, kar bi pomenilo kršitev načela enakega obravnavanja.

67 Poudariti je namreč treba, da sta bili družbi Degussa in Lucite International enako kot matični družbi tožečih strank šteti za odgovorni za kršitveno ravnanje njunih hčerinskih družb (točki 258 in 296 obrazložitve izpodbijane odločbe). Vendar na podlagi izpodbijane odločbe ni mogoče sklepati, da bi ju Komisija oprostila te odgovornosti, če ne bi mogla navesti dodatnih, zgoraj navedenih elementov.

68 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Komisija v točkah 245 do 252 obrazložitve izpodbijane odločbe izpostavila načela, ki so jo usmerjala pri opredelitvi naslovnikov izpodbijane odločbe. Če ima družba nadzor nad celotnim ali skoraj celotnim kapitalom hčerinske družbe, iz tega jasno izhaja, da lahko Komisija upravičeno ugotovi nesamostojnost te hčerinske družbe zgolj zaradi domneve o odločilnem vplivu, če ta ni bila ovržena v času trajanja upravnega postopka, in posledično pripiše njeno kršitveno ravnanje matični družbi z utemeljitvijo, da je bila ta del iste družbe (glej zlasti točki 247 in 248 obrazložitve izpodbijane odločbe).

69 Ugotoviti je torej treba, tako kot trdi Komisija, da bi bili drugi elementi poleg povezave v kapitalu zgolj kot dodaten razlog, če so bili na voljo. Poleg tega je Komisija glede skupine Total prav tako poudarila dejstvo, da je člane upravnega odbora družbe Arkema imenovala družba Elf Aquitaine. Vendar Komisija pripisovanja kršitvenega ravnanja hčerinske družbe, ki je v celoti ali skoraj v celoti v lasti matične družbe, nikakor ni pogojevala z obstojem takšnih dodatnih elementov. To razlago sicer potrjuje dejstvo, da v zvezi z nekaterimi matičnimi družbami izpodbijana odločba navaja izključno povezavo v kapitalu. Tako je v primeru družbe Total (točka 266 obrazložitve) in družb skupine Barlo, in sicer Barlo Plastics Europe NV, Barlo Plastics NV in Barlo Group plc (točka 301 obrazložitve).

70 Opozoriti je treba, da je metoda, ki jo upošteva Komisija pri pripisovanju sporne kršitve matičnim družbam tožečih strank, zanesljiva, tako kot je to razvidno iz zgoraj navedenega (glej točko 47 zgoraj).

71 Zato je treba drugi del tega tožbenega razloga in posledično prvi tožbeni razlog zavrniti v celoti.

Drugi tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno ugotovitev dejanskega stanja s strani Komisije pri pripisovanju odgovornosti za kršitev, ki jo je zagrešila družba Arkema, družbama Total in Elf Aquitaine

72 Tožeče stranke trdijo, da kljub domnevi, da je metoda za vložitev domneve o odločilnem vplivu zanje veljavna, Komisija dejansko ni imela podlage, da bi kršitev pripisala družbama Total in Elf Aquitaine. Tožeče stranke naj bi namreč najprej dokazale nesodelovanje vodstva družb Elf Aquitaine in Total v zadevnih ravnanjih in nato še samostojnost družbe Arkema pri določanju njene trgovinske politike.

Prvi del, ki se nanaša na neupoštevanje nesodelovanja vodstva družb Total in Elf Aquitaine v zadevnih ravnanjih iz izpodbijane odločbe

– Trditve strank

73 Tožeče stranke poudarjajo, da Komisija v izpodbijani odločbi ne trdi, da je vodstvo družbe Elf Aquitaine ali Total na kakršen koli način sodelovalo pri zadevnih ravnanjih ali da bi bilo seznanjeno s storjenimi kršitvami. Poleg tega navajajo, da Komisija med preiskavo na te družbe ni naslovila nobene zahteve za informacije niti ni izvedla preiskav v njihovih prostorih.

74 Po mnenju tožečih strank iz prakse odločanja Komisije izhaja, da če matična družba pri kršitvi ne sodeluje aktivno ali pasivno, se lahko izključi odgovornost matične družbe za kršitev, ki jo stori hčerinska družba, kljub temu da ima prva v lasti večino kapitala ali celoten kapital omenjene hčerinske družbe.

75 Poleg tega tožeče stranke v zvezi s tem navajajo, da je skupina, kateri so v času dejstev pripadale, namenjala veliko pozornost popolnemu spoštovanju pravil konkurence, zaradi česar je sicer družba Arkema vzpostavila program spoštovanja pravil konkurence od januarja 2001 dalje, torej le nekaj mesecev po tem, ko je skupino Elf prevzela družba Total Fina, to je 17. aprila 2000. Zato menijo, da bi družbi Total in/ali Elf Aquitaine, če bi bili seznanjeni s protikonkurenčnimi ravnanji, ki jih je izvajala družba Arkema, takoj zahtevali njihovo prenehanje.

76 Po mnenju tožečih strank bi se lahko Komisija zato oprla na ta element, da bi štela, da te družbe, kljub temu da so imele v zadevnem obdobju v lasti skoraj celoten kapital družbe Arkema, niso bile odgovorne za njeno kršitveno ravnanje na trgu PMMA.

77 Komisija to argumentacijo izpodbija.

– Presoja Splošnega sodišča

78 Opozoriti je treba, da iz točk od 245 do 252 in od 259 do 277 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da je Komisija sporno kršitev pripisala družbama Total in Elf Aquitaine zato, ker sta v času dejstev tvorili en sam gospodarski subjekt in s tem družbo v smislu konkurenčnega prava z družbo Arkema in njenima hčerinskima družbama Altuglas in Altumax, ki sta bili v teh kartelnih ravnanjih soudeleženi. Komisija se je za to ugotovitev oprla na domnevo o odločilnem vplivu in je ugotovila, da ta v upravnem postopku ni bila zavrnjena. Kot je razvidno iz preučitve prvega tožbenega razloga, je bila torej ta metoda utemeljeno uporabljena.

79 Kot pa izhaja iz sodne prakse, dejstvo, da matična družba in njena hčerinska družba tvorita eno samo podjetje v smislu člena 81 ES, tako Komisiji omogoča, da odločbo, s katero nalaga plačilo glob, naslovi na matično družbo, ne da bi bilo treba dokazati njeno osebno vpletenost ob tej kršitvi (zgoraj v točki 35 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009, točka 50). Zato ni bilo potrebno, da bi Komisija ugotovila neposredno vpletenost vodstva matične družbe ali celo njegovo seznanjenost s spornimi kršitvami. Ravnanje Komisije med upravnim postopkom in

predvsem dejstvo, da ni naslovila nobene zahteve za informacije na matične družbe niti ni izvedla preiskav v njihovih prostorih, prav tako ne vpliva na vprašanje, ali te skupaj s hčerinsko družbo tvorijo podjetje v smislu člena 81 ES.

80 Kar zadeva prakso odločanja Komisije, na katero se sklicujejo tožeče stranke, je treba ugotoviti, da kljub domnevi, da je Komisija pogojevala pripis kršitve matični družbi z neposrednim vplivom njenega vodstva na kršitev, to nikakor ne bi vplivalo na zakonitost izpodbijane odločbe v tej točki, ker je bila uporabljena metoda v obravnavani zadevi zanesljiva. Poleg tega tožeče stranke v repliki pojasnjujejo, da ne trdijo, da je nesodelovanje matične družbe pri kršitvi, ki jo je zagrešila njena hčerinska družba, samo po sebi dovolj, da se izključi odgovornost matične družbe, ampak je to samo en element, ki ga lahko Komisija v ta namen upošteva.

81 Nazadnje, kot pravilno trdi Komisija, to, da vodstvo matične družbe ni neposredno sodelovalo ali ni vedelo za sporne kršitve, niti ob predpostavki, da bi te lahko bile dokazane, ne zadostuje za ovrženje domneve o odločilnem vplivu.

82 Zato je treba prvi del tega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del se nanaša na neupoštevanje elementov, s katerimi se dokazuje, da se je družba Arkema dejansko samostojno odločala o svoji trgovinski politiki

– Trditve strank

83 Tožeče stranke trdijo, da je družba Arkema med upravnim postopkom dokazala, da njene trgovinske politike v obdobju iz izpodbijane odločbe ni nikoli določala družba Elf Aquitaine ali družba Total. Tako dejstvi, da je bila zadevna družba pravno hčerinska družba družbe Elf Aquitaine v času dejstev in da je ta imenovala člane njenega upravnega odbora, ne vplivata na njeno samostojnost pri odločanju o svoji trgovinski politiki. Posledično naj bi Komisija s pripisovanjem kršitev, ki jih je storila družba Arkema, njenim takratnim matičnim družbam napačno ugotovila dejansko stanje.

84 Prvič, tožeče stranke menijo, da dejstvo, da niti družba Total niti Elf Aquitaine ne določata trgovinske politike svojih hčerinskih družb, izhaja iz same sestave skupine. Ta podjetja naj bi bila namreč holdinške družbe, delničarji večjih skupin družb, ki delujejo samostojno vsaka v svojem poslovnem sektorju.

85 Drugič, tožeče stranke trdijo, da je družba Arkema dokazala, da je popolnoma samostojno odločala o svoji trgovinski politiki v zvezi s PMMA ter predvsem o cenovni politiki in izbiri strank. Tožeče stranke navajajo, da je bila družba Arkema matična družba kemijskega sektorja in da je dejansko usmerjala svoji hčerinski družbi, kot sta Altuglas in Altumax. Ob vzpostavitvi družbe Arkema naj bi bila povezava izključno takšna, ki običajno obstaja med delničarjem, ki skrbi za ohranjanje lastnih finančnih interesov, in neodvisnim vodstvom, ki je odgovorno za potek kemijske dejavnosti. Tako naj bi bila vloga družb Total in Elf Aquitaine omejena na izdajanje dovoljenj za

velika vlaganja in prejemanje računovodskih in finančnih informacij v zvezi rezultati njune hčerinske družbe, kot to predpisuje veljavna zakonodaja. Glede tega se tožeče stranke sklicujejo na interno obvestilo, naslovljeno „Notranje pristojnosti in stroškovne obveznosti“, ki je priloženo k tožbi.

86 V zvezi s tem tožeče stranke razlikujejo med dvema obdobjema: od leta 1992 do 2000 in od leta 2001 do 2004.

87 V zvezi z obdobjem od leta 1992 do 2000 tožeče stranke navajajo, da je trgovinsko politiko na področju dejavnosti, povezanih s PMMA, samostojno določala družba Elf Atochem prek oddelka „Sintetični organski polizdelki“ (v nadaljevanju: DIOS). Poglavitne usmeritve te trgovinske politike v obliki poslovnih načrtov za obdobje petih let naj bi predhodno vsako leto potrdil splošni upravni odbor družbe Elf Atochen, ki je prav tako potrjeval proračun za DIOS.

88 V obdobju od leta 2001 do 2004 naj bi trgovinsko politiko na področju dejavnosti v zvezi s PMMA samostojno določala družba Arkema prek družbe Atoglas (ki je postala Altuglas). Poglavitne usmeritve te trgovinske politike v obliki poslovnih načrtov za obdobje petih let naj bi predhodno vsako leto potrdil upravni odbor za kemijo, ki je izvršilni organ kemijskega sektorja. Proračun dejavnosti v zvezi s PMMA je bil predstavljen izvršilnemu odboru družbe Total v okviru predstavitve celotnega proračuna družbe Atoglas. Ta izvršilni odbor je posredoval na področju naložb glede odločitev o zneskih nad 10 milijoni EUR ter ocenjeval stopnje tveganja in donosnosti teh naložb.

89 Tožeče stranke zlasti poudarjajo, da niti družba Total niti Elf Aquitaine nista določali trgovinske politike družbe Arkema na področju dejavnosti, kot so te v obravnavanem primeru, ki so predstavljale samo nepomemben delež njunega prometa. V zvezi s tem opozarjajo, da je leta 2002 (v zadnjem letu kršitve) skupni promet družbe Arkema iz naslova prodaje PMMA znašal 416 milijonov EUR, kar je predstavljalo 2,1 % celotnega prometa kemijskega sektorja in 0,4 % celotnega prometa skupine Elf Aquitaine/Total.

90 Poleg tega tožeče stranke poudarjajo, da tudi če bi bila domneva o odločilnem vplivu utemeljena, bi se moralo dokazno breme, ki ga ima zadevno podjetje, nanašati na neobstoj dejanskega nadzora matične družbe nad trgovinsko politiko hčerinske družbe na zadevnem trgu, torej v obravnavani zadevi na trg PMMA, da bi se podjetju omogočilo, da takšno domnevo ovrže. Po mnenju tožečih strank bi drugačen pristop, ki bi zahteval dokaz popolne samostojnosti v razmerju do matične družbe in torej izpodbijanje abstraktne možnosti, da bi matična družba imela odločilen vpliv na hčerinsko družbo v okoliščinah, v katerih je stoodstotna lastnica kapitala, pomenil *probatio diabolica* in bi povzročil neovrgljivo domnevo.

91 Na tretjem mestu tožeče stranke navajajo, da se splošni nadzor, ki sta ga izvajali družbi Total in Elf Aquitaine nad družbo Arkema, razlikuje od nadzora, ki ga je izvajala družba Arkema nad svojima hčerinskima družbama Altuglas in Altumax, ki sta bili združeni v okviru družbe Arkema tako na operativni kot na funkcionalni ravni. Tožeči stranki prav tako poudarjata, da je družba Arkema skozi celoten postopek v lastnem imenu in v imenu hčerinskih družb neposredno sodelovala in med preiskavo ni nikoli izpodbijala obstoja dejanskega nadzora nad svojima hčerinskima družbama.

92 Tako je na eni strani na operativni ravni družba Arkema drugače od družb Elf Aquitaine in Total, ki nista proizvajali metakrilatov, proizvajala metakrilat metil, surovino, ki sta jo deloma uporabljali njeni hčerinski družbi Altuglas in Altumax za proizvodnjo in distribucijo PMMA.

93 Po drugi strani naj bi bila dejavnost, čeprav sta jo izvajali hčerinski družbi družbe Arkema (Altuglas in Altumax), v zvezi s PMMA na funkcionalni ravni vedno vključena v tržno upravljanje družbe Arkema, najprej v okviru DIOS do leta 2000, nato pa od leta 2001 v tržni enoti, ki je bila posebej namenjene za PMMA. Poleg tega naj bi bila med zadevnim obdobjem večina članov upravnega odbora družbe Altuglas predstavnikov pravno-sistemskega in finančnega sektorja družbe Arkema. Ti naj bi med drugim opravljali odgovorne naloge ne le v okviru družbe Arkema, ampak tudi v okviru družbe Altuglas, ki ni imela lastnih pravnih in finančnih služb. Nazadnje, vsi zaposleni v družbi Altuglas, ki so sodelovali v ravnanjih, ki so predmet izpodbijane odločbe, so redno obveščali člana vodstva družbe Arkema, v obdobju kršitve je bil to M. G., ki je bil več let zaporedni direktor DIOS vse do leta 2000 in član upravnega odbora za kemijo od leta 2001.

94 Tožeče stranke poleg tega navajajo, da je bila ta združitev na funkcionalni in operativni ravni med družbo Arkema in njunima hčerinskima družbama potrjena leta 2004 med reorganizacijo kemijskega sektorja skupine Total in ustanovitve družbe Arkema ter nato maja 2006, ko je bila družba Arkema uvrščena na borzo.

95 Na četrtem mestu tožeče stranke poudarjajo, da noben del dokumentacije, ki je bila zbrana med postopkom, ne kaže na to, da bi družba Arkema neposredno ali posredno prejela kakršna koli navodila ali priporočila od družbe Elf Aquitaine ali družbe Total v zvezi z vodenjem trgovinske politike na trgu metakrilatov, čeprav je Komisija na sedežu družbe Arkema zasegla več sto dokumentov.

96 Petič, tožeče stranke navajajo, da je stališče Komisije v izpodbijani odločbi v nasprotju z njeno predhodno prakso. V Odločbi Komisije C(2003) 4570 konč. z dne 10. decembra 2003 o postopku iz člena 81 [ES] in iz člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/E-2/37.857 – Organski peroksidi, v nadaljevanju: odločba o organskih peroksidih) naj Komisija ne bi pripisala odgovornosti za kršitve družbe Arkema družbi Elf Aquitaine ne glede na povezavo v kapitalu med tema podjetjema. S tem naj

bi Komisija priznala, da je Arkema dejansko samostojno odločala o svoji trgovinski politiki. Ker obdobje, ki ga zajema odločba o organskih peroksidih, delno sovpada z obdobjem, na katero se nanaša izpodbijana odločba, in ker so bile gospodarske in finančne povezave med družbama Arkema in Elf Aquitaine popolnoma enake v obeh zadevah, se Komisija po mnenju tožečih strank ni upravičeno oddaljila od stališča iz zadeve, v kateri je bila izrečena odločba o organskih peroksidih.

97 Poleg tega naj bi omejeni in splošni nadzor, ki sta ga izvajali družbi Total in Elf Aquitaine v svojih hčerinskih družbah, pred kratkim potrdil francoski svet za konkurenco, ki naj bi z odločbo o trgu distribucije goriv na avtocestah ugotovil, da sta bili družbi Total Raffinage Distribution SA in Elf Antar France SA dovolj samostojni pri določanju trgovinske politike.

98 Nazadnje, tožeče stranke navajajo, da je Komisija napačno uporabila pravo pri presojanju narave dokaznega bremena in pri njegovi porazdelitvi. Ker domneva o odločilnem vplivu ni podprta z nobenim dodatnim elementom, ki bi kazal na dejanski nadzor matičnih družb nad trgovinsko politiko družbe Arkema glede trga PMMA, tožeče stranke menijo, da preprosto dejstvo, da je družba Arkema med upravnim postopkom predložila dejstva, ki dokazujejo njeno dejansko samostojnost na trgu, zadostuje za obrnitev dokaznega bremena. Po mnenju tožečih strank mora zato Komisija dokazati, da sta imeli družbi Total in Elf Aquitaine kljub tem dejstvom odločilen vpliv na svoje hčerinske družbe glede zadevnega trga.

99 Komisija trdi, da dejstva, ki so jih navedle tožeče stranke v upravnem postopku in ponovile v pritožbi, ne zadostujejo, tudi če se obravnavajo v celoti, da bi se lahko dokazalo samostojno ravnanje družbe Arkema na trgu v razmerju do družbe Elf Aquitaine, in torej ne zadostujejo za ovrženje domneve o odločilnem vplivu.

– Presoja Splošnega sodišča

100 Najprej je treba ugotoviti, da v nasprotju s trditvijo tožečih strank (glej točki 90 in 98 zgoraj) Komisija v obravnavanem primeru ni kršila pravil s področja dokaznega bremena.

101 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je iz sodne prakse, ki izhaja iz zgoraj v točki 35 navedene sodbe Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009 (točka 61), razvidno, da je za ovrženje domneve o odločilnem vplivu potrebno, da zadevna družba predloži „zadostne dokaze“, da hčerinska družba na trgu ravna samostojno. Komisija pa mora te dokaze preveriti in ne sme navesti pozitivnih elementov za opredelitev tega vpliva. Če bi zadostovalo, da zadevna stranka omenjeno domnevo izpodbija tako, da le navaja dejstva, a jih ne utemelji, bi ta domneva izgubila vsak smisel.

102 Vendar je treba poudariti, da so tožeče stranke v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah navedle zelo malo konkretnih elementov v podporo svojim trditvam v zvezi s samostojnostjo družbe Arkema na trgu. Zlasti del III.2 tega odgovora, naslovljen: „Družba Arkema je v obdobju kršitve dejansko samostojno odločala o svoji trgovinski politiki“, ne napotuje na noben dokument v podporo trditev, ki jih vsebuje. Zdi se, da je ugotovitev Komisije, ki je navedena v točki 272 obrazložitve izpodbijane odločbe, v skladu s katero so navedeni elementi tožečih strank preproste trditve, ki niso podprte z zadostnimi dokazi, pravilna. Kot je razvidno iz prejšnje točke, je na podlagi ugotovitve mogoče upravičeno meniti, da domneva o odločilnem vplivu ni bila ovržena.

103 Poleg tega v nasprotju s trditvijo tožečih strank pristop, sprejet v izpodbijani odločbi, ne pomeni *probatio diabolica*. Za ugotovitev, ali hčerinska družba na trgu deluje samostojno, iz sodne prakse dejansko izhaja, da je treba upoštevati vse zadevne elemente v zvezi z gospodarskimi, organizacijskimi in pravnimi povezavami, ki to hčerinsko družbo povezujejo z matično družbo, ti pa so lahko različni glede na primer in jih torej ni mogoče taksativno našteti (glej v tem smislu zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009, točki 73 in 74). Tožeče stranke morajo zato predložiti vsak element v zvezi z gospodarskimi, organizacijskimi in pravnimi povezavami te hčerinske družbe z matično družbo, s katerim lahko dokažejo, da nista tvorili enotnega gospodarskega subjekta (glej v tem smislu zgoraj v točki 50 navedeno sodbo Splošnega sodišča Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 12. decembra 2007, točka 65). Kljub predpostavki, da tožeče stranke niso bile sposobne predložiti dokazov v obravnavani zadevi, to ne pomeni, da navedene domneve v nobenem primeru ni mogoče ovreči.

104 V okviru teh splošnih ugotovitev je treba preučiti posebne argumente, ki so jih predložile tožeče stranke.

105 Na prvem mestu se tožeče stranke opirajo na dejstvo, da sta družbi Total in Elf Aquitaine holdinški družbi, in trdijo, da samostojnost njunih hčerinskih družb izhaja iz same strukture skupine.

106 Po eni strani je treba ugotoviti, da trditve, da sta družbi Total in Elf Aquitaine holdinški družbi, niso podprte z nobenim dokazom.

107 Po drugi strani pa kljub predpostavki, da so te trditve pravilne, te ne zadostujejo za izključitev dejstva, da sta zadevni matični družbi odločilno vplivali na svoje hčerinske

družbe predvsem pri usklajevanju finančnih vlaganj v okviru skupine. Razsojeno je namreč že bilo, da ima v skupini družb holdinška družba nalogo, da zbira kapitalske deleže v različnih družbah in zagotavlja enotno upravljanje z njimi (sodba Splošnega sodišča z dne 8. oktobra 2008 v zadevi Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, T-69/04, ZOdl., str. II-2567, točka 63). V obravnavani zadevi tožeče stranke same trdijo, da so njihove matične družbe posegale v najpomembnejše odločitve, ki bi lahko vplivale na celotno raven skupine. Te trditve še zdaleč ne razveljavljajo teze o obstoju gospodarskega subjekta, sestavljenega iz tožečih strank in njihovih matičnih družb, potrjujejo pa, da je bila funkcija slednjih zagotovitev enotnega upravljanja in usklajevanja z namenom vplivanja na ravnanje hčerinskih družb na trgu.

108 Na drugem mestu tožeče stranke trdijo, da so dokazale, da je družba Arkema popolnoma samostojno določala svojo trgovinsko politiko v zvezi s PMMA. Družba Arkema naj bi bila dejansko matična družba kemijskega sektorja in naj bi usmerjala svoji lastni hčerinski družbi, kot sta Altuglas in Altumax. Kar zadeva družbi Total in Elf Aquitaine, naj bi bila njuna vloga omejena na odobritev največjih naložb in prejemanje računovodskih in finančnih informacij v zvezi z rezultati njune hčerinske družbe, kot to predpisuje veljavna zakonodaja.

109 V zvezi s tem je na eni strani treba poudariti, da trditve tožečih strank niso podprte z nobenim dokazom. V zvezi s trditvami, ki se navezujejo na organizacijo in strukturo skupine Total in pristojnosti posameznih družb skupine, bi se konkreten dokaz načeloma lahko navedel.

110 Tožeče stranke so v prilogi k tožbi predložile interno obvestilo z naslovom „Notranje pristojnosti in stroškovne obveznosti“, da bi podprle svojo trditev, da se je matična družba omejila na odobritve za najpomembnejša vlaganja, ki jih je izvedla družba Arkema. Vendar kot potrjuje Komisija, ta dokument ni bil predložen v odgovoru na

obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, čemur tožeče stranke niso nasprotovale. Poleg tega so tožeče stranke, ki so bile v zvezi s tem zaslišane med obravnavo, potrdile, da ta dokument med upravnim postopkom ni bil predložen. Iz zgoraj v točki 35 navedene sodbe Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009 (točka 61) izhaja, da lahko Komisija ob uporabi domneve o odločilnem vplivu matično družbo šteje za solidarno odgovorno za plačilo globe, naložene njeni hčerinski družbi, razen če matična družba, ki mora to domnevo ovreči, ne predloži zadostnih dokazov, da je njena hčerinska družba na trgu ravnala samostojno. Komisija je lahko torej v točki 272 obrazložitve izpodbijane odločbe upravičeno sklepala, da zadevne trditve niso bile podprte z zadostnimi dokazi.

111 Po drugi strani pa te trditve v nobenem primeru, tudi če bi bile dokazane, ne bi bile zadostne za ovrženje domneve o odločilnem vplivu, če se nanašajo izključno na določevanje trgovinske politike v zvezi s PMMA. V nasprotju s trditvami tožečih strank za ugotovitev, ali hčerinska družba na trgu deluje samostojno, ni treba upoštevati le elementov v zvezi s trgovinsko politiko na področju kartelnih izdelkov, ampak tudi vse zadevne elemente v zvezi s poslovnimi, organizacijskimi in pravnimi povezavami med hčerinsko družbo in matično družbo (glej v tem smislu zgoraj v točki 35 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji z dne 10. septembra 2009, točke 67, 68, 73 in 74, in sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott k navedeni sodbi, ZOdl., str. I-8241).

112 Poleg tega nekatere trditve tožečih strank vsebujejo indice, da so s svojimi matičnimi družbami tvorile en sam gospodarski subjekt.

113 Tožeče stranke tako priznavajo, da sta družbi Total in Elf Aquitaine morali dovoliti večja vlaganja svoje hčerinske družbe. Zato je izvrševanje takega pooblastila indic, da hčerinska družba na trgu deluje tako, da upošteva interese matične družbe (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 8. julija 2008 v zadevi Lafarge proti Komisiji, T-54/03, še neobjavljena v ZOdl., točka 547).

114 Tožeče stranke prav tako večkrat izpostavljajo obstoj kemijskega sektorja družbe Total. V odgovoru na pisno vprašanje Splošnega sodišča so tožeče stranke potrdile, da od maja 2000 do konca obdobja kršitve kemijski sektor ni vključeval le družbe Arkema in njenih hčerinskih družb, ampak tudi druge družbe iz skupine Total. Tožeče stranke so pojasnile, da so bile ob združitvi družb Total Fina in Elf Aquitaine vse kemijske dejavnosti nekdanjih skupin s funkcionalnega vidika prenesene pod pokroviteljstvo družbe Arkema (torej družbe Atofina). Vendar pa hkrati s tem funkcionalnim združevanjem ni sistematično potekalo združevanje v kapitalu. Takšna razdelitev skupine na sektorje, ki poleg tega ne upošteva povezav v kapitalu med družbami skupine, pa je močan indic, da dejavnosti teh sektorjev usklajuje krovna matična družba skupine. Takšno delovanje matične družbe izključuje samostojno ravnanje hčerinske družbe na trgu (glej v tem smislu zgoraj v točki 113 navedeno sodbo Lafarge proti Komisiji, točka 549, in zgoraj v točki 107 navedeno sodbo Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, točka 64).

115 S trditvami, da je dejanska dejavnost v zvezi s PMMA predstavljala zanemarljiv delež skupnega prometa družb Total in Elf Aquitaine, ni mogoče dokazati, da je matična družba hčerinski družbi dopustila popolno samostojnost pri opredelitvi svojega ravnanja na trgu. Kot je bilo navedeno zgoraj, se poleg tega ne sme presojati o samostojnosti hčerinske družbe v razmerju do matične družbe izključno z vidika njene dejavnosti na področju kartelnih izdelkov. Kljub domnevi, da je takšen argument primeren, je treba presoditi o tem, kako pomembna je celotna družba Arkema za njeni matični družbi (v tem smislu glej zgoraj v točki 107 navedeno sodbo Schunk in

Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji, točka 66). Tožeče stranke niso predstavile argumentov v tem smislu.

116 Na tretjem mestu je treba zavrniti trditev, da je bil splošen nadzor družb Total in Elf Aquitaine nad družbo Arkema drugačen od nadzora, ki ga je izvajala družba Arkema nad svojima hčerinskima družbama Altuglas in Altumax. Po eni strani tudi ta trditev ni podprta z zadostnimi dokazi v zvezi s povezavami med zadevnimi družbami. Po drugi strani, tudi če bi predpostavljali, da sta bili družbi Total in Elf Aquitaine manj povezani z družbo Arkema, kot je bila ona s svojima hčerinskima družbama, to ne zadostuje kot dokaz za samostojno ravnanje družbe Arkema na trgu.

117 Na četrtem mestu, kar zadeva argument, da reorganizacija kemijskega sektorja skupine Total in ustanovitev družbe Arkema leta 2004 ter nato njena uvrstitev na borzo leta 2006 potrjujejo samostojnost družbe Arkema, zadostuje ugotovitev, da so to elementi, ki so se zgodili po obdobju kršitve in torej ne morejo potrditi samostojnosti omenjene družbe v tem obdobju. Poleg tega izraz „reorganizacija kemijskega sektorja skupine Total“ vzbuja predstavo, da je družba Total prevzela usklajevanje v zvezi z zadevnim kemijskim sektorjem.

118 Na petem mestu, argument, da noben del dokumentacije ne kaže na to, da je družba Arkema prejela navodila ali priporočilo družbe Elf Aquitaine ali Total v zvezi s trgovinsko politiko na trgu metakrilatov, je sam po sebi brezpredmeten, ker se o samostojnosti družbe Arkema ne more presojati izključno v zvezi s tem trgom. Kot je že bilo razsojeno, se poleg tega na podlagi dejstva, da iz teh delov dokumentacije ne izhaja, da je matična družba dala navodila svoji hčerinski družbi, neobstoj takšnih navodil ne more dokazati (glej v tem smislu zgoraj v točki 113 navedeno sodbo Lafarge proti Komisiji, točka 545).

119 Na šestem in zadnjem mestu je treba obravnavati argument, da je stališče iz izpodbijane odločbe v nasprotju s predhodno prakso Komisije, ki izhaja iz odločbe o organskih peroksidih, v kateri odgovornosti za kršitev družbe Arkema ni pripisala družbi Elf Aquitaine.

120 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je iz odločbe o organskih peroksidih (točke obrazložitve od 373 do 391), na katero se sklicujejo tožeče stranke, razvidno, da Komisija ni analizirala problematike odgovornosti matične družbe Arkema in da se zlasti ni opredelila glede vprašanja njene samostojnosti v razmerju do matične družbe. Zato kljub domnevi, da so dejstva v tej zadevi podobna dejstvom v obravnavani zadevi, ni mogoče trditi, da je ta odločitev kakršno koli zagotovilo v zvezi z načinom, kako je Komisija razumela povezave med družbo Arkema in njenima matičnima družbama, niti v zvezi s kriteriji za pripisovanje krivde, ki veljajo za to skupino družb.

121 Poleg tega izpodbijana odločba ni prva, s katero Komisija družbi Elf Aquitaine nalaga odgovornost za kršitev, ki jo je zagrešila družba Arkema. Z Odločbo Komisije C(2004) 4876 z dne 19. januarja 2005 o postopku iz člena 81 [ES] in iz člena 53 Sporazuma EGP (zadeva C 37.773 – MCAA) (v nadaljevanju: odločba o MCAA) je Komisija že naložila odgovornost družbi Elf Aquitaine, in to prav tako na podlagi domneve o odločilnem vplivu na svojo hčerinsko družbo, ki ni bila ovržena.

122 Iz sodne prakse vsekakor izhaja, da Komisija ni dolžna sistematično preverjati, ali je mogoče kršitve hčerinskih družb pripisati matični družbi (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 14. decembra 2006 v združenih zadevah Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji, od T-259/02 do T-264/02 in T-271/02, ZOdl., str. II-5169, točki 330 in 331, ki jo potrjuje tudi sodba Sodišča z dne 24. septembra 2009 v združenih zadevah Erste Group Bank in drugi proti Komisiji, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P in C-137/07 P, ZOdl., str. I-8681, točka 82). Zato kljub predpostavki, da so tožeče stranke in družba Elf Aquitaine tudi v času spornih kršitev iz

odločbe o organskih peroksidih tvorile eno samo podjetje, samo dejstvo, da se Komisija ni odločila sklicevati se na to odločbo in globo naložiti matični družbi tožečih strank, Komisiji ne preprečuje, da tega ne stori v obravnavanem primeru skladno z načeli, ki se pri pripisovanju odgovornosti uporabljajo v sodni praksi.

123 V preostalem, čeprav bi Komisija skladno z odločbo o organskih peroksidih odgovornost za kršitev morala pripisati družbi Elf Aquitaine, bi dejstvo, da tega ni storila, kazalo samo na to, da je bila v zadevi storjena napaka, zato se tožeče stranke v obravnavanem primeru na to ne morejo sklicevati.

124 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je treba ugotoviti, da dokazi, ki so jih predstavile tožeče stranke, niti kot celota ne zadostujejo za ovrženje domneve, da sta imeli družbi Total in Elf Aquitaine odločilen vpliv na ravnanje svojih hčerinskih družb.

125 Zato je treba drugi del tega tožbenega razloga in s tem tudi drugi tožbeni razlog v celoti zavrniti.

Tretji tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve in načela dobre uprave pri uporabi pravil o odgovornosti

126 Ta tožbeni razlog se deli na dva dela.

Prvi del, ki se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve

– Trditve strank

127 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve, ker izpodbijana odločba ne vključuje odgovora na vse trditve družbe Arkema, s katerimi želi ta dokazati samostojnost svoje trgovinske politike. Poleg tega naj navedena razlaga Komisije v odgovoru na tožbo ne bi bila ustrezna.

128 Tožeče stranke navajajo, da Komisija ni odgovorila na vse trditve, ki jih je podala družba Arkema, ki so povzete v točki 269 obrazložitve izpodbijane odločbe. Komisija naj bi se zlasti izognila odgovoru na trditve, da imenovanje članov upravnega odbora družbe Arkema s strani družbe Elf Aquitaine samo po sebi ne dokazuje dejanskega izvajanja nadzora, Arkema pa je pri oblikovanju svoje trgovinske politike popolnoma samostojna, pri čemer je obvezno poročanje omejeno na splošne informacije, ki se posredujejo v okviru običajnega delovanja skupin družb in zadevajo predvsem računovodstvo, finance in revizijo.

129 Po drugi strani tožeče stranke menijo, da Komisija ni odgovorila na nekatere trditve, ki jih je v svojem odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah podala družba Arkema in v izpodbijani odločbi niso niti navedene. Gre za argumente, da vodstvi matičnih družb Total in Elf Aquitaine nista bili nikoli vpleteni v sporne prakse in da je njun nadzor omejen le na odobritve največjih naložb in tako preveč splošen, da bi lahko ogrozil samostojnost družbe Arkema, zlasti kar zadeva določanje cen.

130 Tožeče stranke menijo, da mora Komisija, tudi če ji ni treba razpravljati o vseh obravnavanih dejanskih in pravnih okoliščinah med upravnim postopkom, vseeno preučiti utemeljenost vseh predstavljenih argumentov za izpodbijanje domneve o odločilnem vplivu, in sicer vseh argumentov gledano v celoti. Vsak drugačen pristop bi pomenil uvedbo neovrgljive domneve.

131 Poleg tega naj bi bila pomanjkljiva obrazložitev v obravnavani zadevi toliko bolj škodljiva, saj naj bi bil pristop Komisije domnevno nov, kar naj bi le-ta navedla tudi v točki 271 obrazložitve izpodbijane odločbe, hkrati pa naj bi Komisija v zvezi z drugimi hčerinskimi družbami, ki jih zadeva izpodbijana odločba, poudarila prisotnost dodatnih indicev, ki podpirajo domnevo o odločilnem vplivu matičnih družb. Tožeče stranke poudarjajo, da je glede na sodno prakso obveznost obrazložitve Komisije še pomembnejša, ko ima sprejeta odločba veliko širše področje uporabe kot predhodne odločbe (sodba Sodišča z dne 8. novembra 2001 v zadevi Silos, C-228/99, Recueil, str. I-8401, točka 28; sklepa Splošnega sodišča z dne 21. januarja 2004 v zadevi FNSEA in drugi proti Komisiji, T-245/03, Recueil, str. II-271, točka 52, in v zadevi FNCBV proti Komisiji, T-217/03, Recueil, str. II-239, točka 66).

132 Komisija izpodbija trditev, da je kršila obveznost obrazložitve.

– Presoja Splošnega sodišča

133 Kar zadeva obveznost obrazložitve, ki velja za Komisijo, je treba spomniti, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso obveznost, ki je določena v členu 253 ES, prilagoditi vrsti spornega ravnanja, hkrati pa mora jasno in nedvoumno predstaviti stališče institucije, ki ukrep izda, da lahko vsi zainteresirani dobijo vpogled v obrazložitev sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče izvaja ustrezen nadzor. Obveznost

obrazložitve je treba presoditi glede na okoliščine obravnavane zadeve, zlasti vsebino akta, naravo omenjenih vzrokov in pravnega interesa za pojasnila, ki ga lahko imajo naslovniki ali druge neposredno ali osebno vključene osebe. Če je treba vprašanje, ali obrazložitev odločbe ustreza zahtevam iz člena 253 ES, presoditi ne le z vidika besedila obrazložitve, ampak tudi konteksta in vseh pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje, ni potrebno, da so v obrazložitvi navedene vse zadevne dejanske in pravne okoliščine (glej sodbo Sodišča z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-719, točka 63 in navedena sodna praksa).

134 Razsojeno je bilo že, da mora biti odločba o uporabi člena 81 ES, kadar se kot v tem primeru nanaša na več naslovnikov in zadeva problem odgovornosti za kršitev, glede vsakega naslovnika dovolj obrazložena, zlasti glede naslovnikov, ki morajo v skladu s to odločbo odgovarjati za kršitev (sodbi Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998 v zadevi SCA Holding proti Komisiji, T-327/94, Recueil, str. II-1373, točka 78, in z dne 27. septembra 2006 v zadevi Akzo Nobel proti Komisiji, T-330/01, ZOdl., str. II-3389, točka 93). Da matične družbe tožečih strank izpodbijano odločbo sprejmejo kot zadovoljivo obrazloženo, mora ta torej vsebovati podrobno utemeljitev razlogov, ki po svoji naravi upravičujejo pripis krivde za kršitev tem družbam (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo SCA Holding proti Komisiji, točka 80).

135 Tožeče stranke morajo tako kot njihove matične družbe imeti možnost seznanitve z utemeljitvijo stališča Komisije, če pripis odgovornosti vpliva na njihov položaj, če v upravnem postopku izpodbijajo pripis odgovornosti ali če imajo pravni interes, da v tej točki nasprotujejo izpodbijani odločbi.

136 Če torej Komisija tako kot v obravnavani zadevi odgovornost za kršitev utemeljuje na domnevnem odločilnem vplivu in so zadevne družbe v upravnem postopku izpostavile elemente, ki izpodbijajo to domnevo, mora odločba vsebovati zadovoljivo obrazložitev, ki utemeljuje stališče, po katerem omenjeni elementi onemogočajo izpodbijanje navedene domneve.

137 V obravnavani zadevi so tožeče stranke v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah zatrdile, da se je družba Arkema v času trajanja kršitve dejansko samostojno odločala o svoji trgovinski politiki. V podporo tej trditvi so tožeče stranke v bistvu poudarile iste argumente, kot so bili analizirani v okviru drugega tožbenega razloga.

138 Vendar iz navedenega sledi, da je Komisija odgovorila na argumente v točki 272 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri je zatrdila, da so „[bili] drugi argumenti zgolj preproste trditve, ki [niso] podprte z zadostnimi dokazi, da bi ovrgle domneve odgovornosti družb Total in Elf Aquitaine za kršitve, ki jih je zagrešila njuna hčerinska družba Atofina.“ Tožeče stranke torej napačno trdijo, da Komisija ni odgovorila na njihov argument, ki je povzet v točki 269(c) obrazložitve izpodbijane odločbe, in sicer da je bila družba Arkema popolnoma samostojna pri določanju svoje trgovinske politike in delovanju na trgu.

139 Poleg tega je treba razsoditi, da ta trditev iz točke obrazložitve 272 izpodbijane odločbe v okoliščinah obravnavane zadeve izpolnjuje zahteve, ki jih določa sodna praksa.

140 Komisija je namreč navedla razlog, zakaj meni, da navedeni elementi tožečih strank in njihovih matičnih družb ne zadostujejo, da se domneva o odločilnem vplivu ovrže. V izpodbijani odločbi so bile na voljo vse potrebne trditve, ki so jim omogočale, da zaščitijo svoje pravice. Tožeče stranke bi lahko tako izpodbijale bodisi pravilnost

te trditve, tako da bi izpostavile, da so svoje trditve podkrepile z zadostnimi dokazi, bodisi samo upoštevnost trditve, tako da bi zatrdile, da zadevne trditve kljub neutemeljenosti zadostujejo, da se omenjena domneva ovrže. Ta obrazložitev je še bolj smiselna, če se primerja z zadevnim delom odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, s katerim so tožeče stranke seznanjene in v katerem se ne sklicujejo na noben dokument v podporo navedenim trditvam (glej zgoraj navedeno točko 102 in naslednje).

141 Komisija tudi pravilno ugotavlja, da je iz sodne prakse razvidno, da mora skladno s členom 253 ES obrazložiti svoje odločbe z navedbo dejanskih in pravnih okoliščin, od česar so odvisne pravna utemeljitev ukrepa in ugotovitve, zaradi katerih je sprejela takšno odločbo, ne zahteva pa se, da podrobno obrazloži vse dejanske in pravne okoliščine, ki jih v upravnem postopku izpostavi vsaka stranka (sodba Sodišča z dne 10. decembra 1985 v združenih zadevah Stichting Sigarettenindustrie in drugi proti Komisiji, od 240/82 do 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 in 269/82, Recueil, str. 3831, točka 88, in sklep Splošnega sodišča z dne 24. oktobra 1991 v zadevi Atochem proti Komisiji, T-3/89, Recueil, str. II-1177, točka 222). Čeprav mora Komisija v odločbi navesti, zakaj meni, da izpostavljene trditve ne zadostujejo za ovrženje domneve o odločilnem vplivu, pa to ne pomeni, da mora v vsaki obravnavani zadevi izpodbijati vsako trditev zadevnih družb posebej. Splošni odgovor, kakršen je bil predložen v obravnavani zadevi, je lahko glede na okoliščine obravnavane zadeve zadosten, da lahko družba učinkovito brani svoje pravice in da lahko Splošno sodišče izvaja ustrezen nadzor.

142 Točka 269 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki ne povzema vseh argumentov družbe Arkema, ni odločilnega pomena.

143 Po eni strani je argument, da je bil nadzor matičnih družb omejen le na odobritev največjih naložb in je bil preveč splošen, da bi lahko omejil samostojnost družbe Arkema, zlasti kar zadeva določitev cen, v skladu z argumentom, da je bila „Atofina

popolnoma samostojna pri svoji trgovinski politiki in ravnanju na trgu“, ki je povzet točki 269(c) obrazložitve izpodbijane odločbe, odgovor nanj pa je naveden v točki 272 obrazložitve navedene odločbe. Poleg tega je treba ugotoviti, da točki 115 in 117 odgovora tožečih strank na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, v katerih je bil podan ta argument, ne napotujeta na noben dokument v njegovo podporo. Tožeče stranke bi torej lahko razumele, da je trditev Komisije, ki je navedena v točki 272 obrazložitve izpodbijane odločbe, hkrati tudi odgovor na ta argument.

144 Po drugi strani je v zvezi z argumentom, da vodstvi družb Total in Elf Aquitaine nista nikoli sodelovali v očitanih ravnanjih, iz odgovora tožečih strank na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej zlasti točke od 91 do 105) razvidno, da tega argumenta v točkah od 99 do 101 navedenega odgovora niso navedle zato, da bi ovrgle domnevo o odločilnem vplivu, ampak da bi pokazale, da „družbi Elf Aquitaine ali Total ni mogoče očitati nikakršnega neposrednega ali posrednega sodelovanja pri očitanih ravnanjih“. Iz zgoraj navedenega pa izhaja, da se Komisija pri pripisovanju odgovornosti za sporno kršitev matičnim družbam tožečih strank ni sklicevala na ta argument. Zato dejstvo, da tega argumenta ni navedla v izpodbijani odločbi, nikakor ni kršitev obveznosti obrazložitve.

145 V zvezi s tem, da Komisija ni izrecno odgovorila na argument, naveden v točki 269 obrazložitve izpodbijane odločbe, da imenovanje članov upravnega odbora družbe Arkema s strani družbe Elf Aquitaine ne dokazuje izvajanja dejanskega nadzora, je treba poudariti, da Komisija v izpodbijani odločbi ni trdila, da ta element zadostuje za to, da se odgovornost za sporno kršitev pripiše matičnim družbam tožečih strank. Komisija je v točki 264 obrazložitve izpodbijane odločbe resda navedla, da je „člane upravnega odbora družbe Arkema […] imenovala družba Elf Aquitaine“ ter da je zaradi tega in zaradi kapitalistične povezave med zadevnima družbama mogoče domnevati, da je imela družba Elf Aquitaine odločilen vpliv in dejanski nadzor nad ravnanjem hčerinske družbe Arkema. Kot je že bilo navedeno v točkah 68 in 69 zgoraj, pa iz sistematike izpodbijane odločbe izhaja, da je bil ta argument naveden le kot dodatni razlog in ni

vplival na pripis odgovornosti za sporno kršitev matičnim družbam tožečih strank. Čeprav izrecnega odgovora na ta argument ni bilo, so tožeče stranke lahko izvedele, kako Komisija utemeljuje to odgovornost, in jo izpodbijale pred Splošnim sodiščem.

146 V zvezi z argumentom, ki izhaja iz točke 271 obrazložitve izpodbijane odločbe, je treba poudariti, da je Komisija ugotovila naslednje:

„Dejstvo, da je Komisija v eni od prehodnih zadev odločbo naslovila izključno na družbo Atofina, kot tako ne pomeni, da v obravnavani zadevi odločbe ne sme nasloviti na družbo Atofina ter tudi na družbi Total in Elf Aquitaine. Komisija ima v okoliščinah, kakršne so v obravnavani zadevi, možnost proste presoje pri pripisovanju odgovornosti matični družbi […] in dejstvo, da te pristojnosti ni uporabila v predhodni zadevi, ne pomeni, da tega ne sme storiti v obravnavani zadevi."

147 Ugotoviti je treba, da ta odlomek nikakor ne pomeni, da je Komisija v obravnavani zadevi sprejela novo stališče, kot trdijo tožeče stranke. S to trditvijo želi Komisija zgolj zavrniti argument iz točke 268 obrazložitve izpodbijane odločbe, s katerim se navaja, da v predhodni odločbi, naslovljeni na družbo Arkema, odgovornost za ravnanje slednje ni bila pripisana njeni matični družbi (odločba o organskih peroksidih). Poleg tega je treba poudariti, da je Komisija pred izpodbijano odločbo že uporabila domnevo o odločilnem vplivu samo na podlagi povezave v kapitalu, in sicer v odločbi o MCAA, v kateri je odgovornost za kršitev družbe Arkema pripisala družbi Elf Aquitaine.

148 Sodna praksa, na katero se sklicujejo tožeče stranke, v vsakem primeru zahteva le to, da Komisija svoje utemeljitve izrecno razloži, kadar v okviru prakse odločanja sprejme odločbo, ki ima širše področje uporabe kot predhodne odločbe. V tem primeru torej ni dovolj, da se predloži skupna obrazložitev, na primer s sklicevanjem na

ustaljeno prakso sprejemanja odločitev (glej v tem smislu zgoraj v točki 131 navedeno sodbo Silos, točka 28). Toda kot je razvidno iz navedenega, je Komisija v izpodbijani odločbi izrecno odgovorila na trditve družbe Arkema, s katerimi je ta dokazovala samostojnost svoje trgovinske politike.

149 Dejstvo, da je v zvezi z drugimi hčerinskimi družbami, ki jih zadeva izpodbijana odločba, Komisija ugotovila prisotnost dodatnih indicev, ki potrjujejo domnevo o odločilnem vplivu njihovih matičnih družb, ne vpliva na obrazložitev, ki je za tožeče stranke zadostna. Poleg tega je iz zgoraj navedenega (glej točki 68 in 69 zgoraj) razvidno, da so bili ti dodatni elementi navedeni zgolj kot dodaten razlog.

150 Iz tega sledi, da je treba prvi del tega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načela dobre uprave

– Trditve strank

151 Tožeče stranke navajajo, da je Komisija skladno s sodno prakso in načelom dobre uprave dolžna skrbno in nepristransko preučiti vse zadevne vidike posamezne zadeve. Ta obveznost je temeljnega pomena v upravnih postopkih, v katerih imajo institucije

Unije diskrecijsko pravico, da lahko opravljajo svoje naloge, kot na primer v zadevah na področju konkurence.

152 Ker je Komisija svoje stališče utemeljila zgolj z domnevo o nadzoru in, kot je navedeno zgoraj, ni odgovorila na trditve, ki jih je družba Arkema podala, da bi to domnevo ovrgla (zlasti trditve, ki se nanašajo na nepomembnost vprašanja imenovanja članov upravnega odbora s strani družbe Elf Aquitaine in trgovinsko samostojnost družbe Arkema), po mnenju tožečih strank ni skrbno preučila vseh zadevnih vidikov v obravnavani zadevi in je tako kršila načelo dobre uprave.

153 Tožeče stranke tudi zavračajo trditve Komisije, da se ta očitek združuje z očitkom o pomanjkljivi obrazložitvi. Tožeče stranke poudarjajo, da je načelo dobre uprave ločeno od obveznosti obrazložitve in ima tudi drugačen namen.

154 Komisija to trditev izpodbija.

– Presoja Splošnega sodišča

155 Opozoriti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso spoštovanje jamstev, zagotovljenih s pravnim redom Unije, v upravnih postopkih še pomembnejše, kadar imajo institucije Unije diskrecijsko pravico pri izpolnjevanju nalog. Med temi jamstvi je tudi obveznost pristojne institucije, da skrbno in nepristransko preuči vse zadevne vidike posamezne zadeve (sodba Sodišča z dne 21. novembra 1991 v zadevi Technische Universität München, C-269/90, Recueil, str. I-5469, točka 14, in sodba Splošnega

sodišča z dne 24. januarja 1992 v zadevi La Cinq proti Komisiji, T-44/90, Recueil, str. II-1, točka 86). Ta obveznost upošteva načelo dobre uprave (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 6. julija 2000 v zadevi Volkswagen proti Komisiji, T-62/98, Recueil, str. II-2707, točka 269).

156 V podporo temu očitku se tožeče stranke sklicujejo le na to, da je Komisija utemeljila svoje argumente zgolj na domnevi o odločilnem vplivu, ki naj bi ga nad njimi izvajali matični družbi, in ni odgovorila na trditve, da je družba Arkema ovrgla takšno domnevo, zlasti trditve o nepomembnosti vprašanja imenovanja članov upravnega odbora s strani družbe Elf Aquitaine in trgovinske samostojnosti družbe Arkema.

157 Vendar iz zgoraj navedenega izhaja, da je sklepanje o takšni domnevi povsem legitimno. Kot je razvidno iz prvega dela tega tožbenega razloga, je po preučitvi zadevnih odlomkov iz odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in izpodbijane odločbe mogoče ugotoviti, da je Komisija odgovorila na zadevne argumente tožečih strank, zlasti glede trgovinske samostojnosti družbe Arkema (argument je povzet v točki 269(c) obrazložitve izpodbijane odločbe, odgovor nanj pa v točki 272 obrazložitve). V zvezi s tem je treba poudariti, da zaradi kratke obrazložitve, glede na katero so „drugi argumenti zgolj preproste trditve, ki [niso] podprte z zadostnimi dokazi, da bi ovrgle domnevo“, ni mogoče trditi, da je Komisija kršila obveznost skrbne in nepristranske preučitve zadevnih vidikov, ki izhajajo iz upravnega postopka. Iz zgoraj navedenega (glej točko 102 zgoraj in naslednje) izhaja, da je trditev iz točke 272 obrazložitve izpodbijane odločbe pravilna, zaradi česar se šteje, da je Komisija skrbno in nepristransko preučila zadeve.

158 Kar zadeva argument, da imenovanje članov upravnega odbora družbe Arkema s strani družbe Elf Aquitaine samo po sebi ne dokazuje izvajanja dejanskega nadzora,

je dovolj poudariti, da Komisija v izpodbijani odločbi ni trdila nasprotno. Odločilni vpliv matičnih družb na tožeče stranke je bil ugotovljen na podlagi domneve, ki v upravnem postopku ni bila ovržena. Kot je bilo že navedeno, je bilo imenovanje članov upravnega odbora družbe Arkema s strani družbe Elf Aquitaine v tem kontekstu navedeno podredno. Dejstvo, da Komisija ni izrecno odgovorila na ta argument, v teh okoliščinah ne predstavlja kršitve obveznosti dobre uprave.

159 Poleg tega je treba poudariti, da tožeče stranke poleg samega besedila izpodbijane odločbe niso navedle nobenega drugega elementa v podporo svojemu očitku.

160 Zato je treba zavrniti drugi del tega tožbenega razloga in tudi tretji tožbeni razlog v celoti.

Četrti tožbeni razlog, ki se nanaša na neupoštevanje merila o konkretnem učinku na trg pri določitvi izhodiščnega zneska globe na 65 milijonov EUR

Trditve strank

161 V okviru tega tožbenega razloga tožeče stranke izpostavljajo, da Komisija pri določitvi izhodiščnega zneska njihove globe na 65 milijonov EUR ni upoštevala merila konkretnega učinka na trg, ki je naveden v prvem odstavku točke 1A Smernic.

162 Na prvem mestu tožeče stranke trdijo, da je izhodiščni znesek globe, in sicer 65 milijonov EUR, pretiran glede na to, da je imela kršitev zelo omejen učinek na trg zadevnih izdelkov.

163 V zvezi s tem, nasprotno kot trdi Komisija v točki 329 obrazložitve izpodbijane odločbe, tožeče stranke menijo, prvič, da je mogoče učinek kršitve na trg izmeriti. V skladu s sodno prakso in smernicami bi morali to upoštevati pri določanju teže kršitve.

164 V skladu z ustaljeno sodno prakso bi se morala Komisija pri oceni konkretnega učinka kršitve na trg dejansko opirati na konkurenco, ki bi sicer obstajala, če kršitve ne bi bilo. Za to bi morala poznati razvoj konkurenčnih razmer na zadevnem trgu v času povzročitve kršitve in primerjati ta razvoj dogodkov s podatki o zunanjih trgih.

165 Tožeče stranke pa naj bi v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah Komisiji posredovale vse potrebne podatke za ta izračun, in sicer podrobne informacije o spremembah cen treh zadevnih izdelkov PMMA od leta 1995 do 2003, vključno glede na spremembe cen njihovih surovin. Poleg tega bi lahko učinek kršitve ocenili tudi na podlagi informacij o razvoju tržnih deležev različnih proizvajalcev v času storitve kršitve, ki jih je Komisija imela, kot je razvidno iz besedila obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah.

166 Drugič, tožeče stranke tudi poudarjajo, da bi Komisija, če bi se odločila izračunati učinek kršitve na trg, gotovo ugotovila, da je bil učinek omejen, in bi tako izhodiščni znesek globe za družbo Arkema določila nižje od 65 milijonov EUR.

167 V zvezi s tem tožeče stranke poudarjajo, da je konkretni učinek kršitve gotovo zanemarljiv, saj je bilo spreminjanje cen zadevnih izdelkov strogo povezano s spremembami cen surovin, ki se uporabljajo za njihovo proizvodnjo, za katere ni bila ugotovljena nobena kršitev, kot je razvidno iz shem, ki jih je družba Arkema priložila k odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

168 Poleg tega naj bi Komisija tudi sama v izpodbijani odločbi priznala, da je imela kršitev zelo omejen učinek na zadevne trge. Tako je v točki 104 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki podaja splošen opis izvajanja dogovorov, priznala, da ni vedno prišlo do dogovorjenih povišanj cen. Iz več točk obrazložitve izpodbijane odločbe, ki se posebej nanašajo na vse tri zadevne izdelke, je razvidno, da dvigov cen, dogovorjenih na različnih sestankih, ni bilo mogoče izvesti ali da so imeli le zelo omejen učinek.

169 Tožeče stranke v odgovor na argumente Komisije tudi pojasnjujejo, da ne izpodbijajo dejstva, da lahko tudi delno izvajanje dogovora predstavlja indic za obstoj konkretnega učinka takšnega dogovora na trg, niti tega, da bi sporni dogovor lahko imel določen učinek na trg PMMA. Vendar tožeče stranke trdijo, da je mogoče ta učinek izračunati in da bi Komisija, če bi ta učinek računsko opredelila, zagotovo ugotovila, da je bil učinek omejen.

170 Na drugem mestu tožeče stranke podpirajo, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve in načelo dobre uprave, ker je menila, da se konkretnega učinka kršitve ne sme upoštevati pri določitvi izhodiščnega zneska globe.

171 Prvič, tožeče stranke poudarjajo, da se je Komisija zadovoljila s trditvijo, da kršitve ni mogoče izmeriti, ne da bi kakor koli podprla to trditev in kljub številnim podatkom o spremembah cen, ki jih je v upravnem postopku predložila družba Arkema.

172 Po mnenju tožečih strank bi namreč prav Komisija morala dokazati, ali je mogoče učinek kršitve izmeriti, zlasti v primerih, kot v obravnavani zadevi, kadar stranke v upravnem postopku posredujejo podatke v zvezi z učinki kršitve na zadevnih trgih. Če Komisija teh informacij nima, po potrditvi, da učinka kršitve ni mogoče izmeriti, ni več odgovorna za upoštevanje tega učinka pri določanju izhodiščnega zneska globe.

173 Drugič, tožeče stranke menijo, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve in načelo dobre uprave tudi zato, ker ni odgovorila na argumente, ki jih je družba Arkema predložila v odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah in so dokazovali, da je bil učinek kršitve na zadevnih trgih omejen.

174 Tožeče stranke torej Splošnemu sodišču predlagajo, naj razglasi ničnost spornih določb izpodbijane odločbe in v okviru izvajanja neomejene pristojnosti ob upoštevanju omejenega učinka kršitve na zadevnih trgih določi izhodiščni znesek globe na nižji ravni, kot ga je določila Komisija.

175 Komisija to trditev izpodbija.

Presoja Splošnega sodišča

176 V skladu s prvim odstavkom točke 1 A smernic o določanju glob je treba „pri ocenjevanju teže kršitve […] upoštevati njeno naravo, njen dejanski vpliv na trg, kjer se to lahko meri, in velikost upoštevnega geografskega trga."

177 V okviru obravnavanega tožbenega razloga tožeče stranke v bistvu trdijo, da je, v nasprotju s trditvijo Komisije v izpodbijani odločbi, učinek zadevnega dogovora na trg mogoče izmeriti. Po mnenju tožečih strank bi Komisija, če bi se odločila izračunati učinek kršitve, gotovo ugotovila, da je bil učinek omejen, in bi tako izhodiščni znesek globe za družbo Arkema določila nižje od 65 milijonov EUR. Tožeče stranke tudi poudarjajo, da je Komisija kršila obveznost obrazložitve in načelo dobre uprave, ker ni utemeljila svoje trditve, da učinka ni mogoče izmeriti, in ni odgovorila na argumente, ki jih je družba Arkema podala v odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

178 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu s sodno prakso Sodišča težo kršitev treba ugotoviti ob upoštevanju veliko dejavnikov, kot so okoliščine posameznega primera, njegov kontekst in odvračalen učinek glob, in to ne da bi bil narejen zavezujoč in dokončen seznam meril, ki jih je treba obvezno upoštevati. Med dejavniki, ki se lahko upoštevajo pri presoji teže kršitev, so ravnanje vsakega izmed podjetij, vloga, ki jo ima vsako izmed podjetij pri izvajanju usklajenih ravnanj, korist, ki so jo lahko podjetja imela od teh ravnanj, njihova velikost in vrednost zadevnega blaga ter nevarnost, ki jo ta vrsta kršitev pomeni za cilje Skupnosti (glej sodbo Sodišča z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točki 241 in 242 in navedena sodna praksa; glej v tem smislu tudi sodbo Sodišča z dne 3. septembra 2009 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji, C-534/07 P, ZOdl., str. I-7415, točka 96).

179 Iz tega izhaja, da učinek protikonkurenčnega ravnanja ni sam po sebi odločilno merilo pri presoji ustrezne globe. Natančneje, dejavniki, ki se nanašajo na vidik namere, so lahko pomembnejši od dejavnikov v zvezi z navedenimi učinki, še zlasti kadar so kršitve že same po sebi resne (glej zgoraj v točki 178 navedeno sodbo Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 96 in navedena sodna praksa).

180 Na tej točki je treba opozoriti, da se je redno razsojalo, da karteli zaradi svoje narave zaslužijo najstrožje globe. Njihov morebitni dejanski vpliv na trg, zlasti vprašanje, koliko je omejevanje konkurence privedlo do tržne cene, višje od tiste, ki bi se zaračunavala ob neobstoju kartela, ni odločilno merilo za določitev višine glob (sodba Splošnega sodišča z dne 6. maja 2009 v zadevi KME Germany in drugi proti Komisiji, T-127/04, ZOdl., str. II-1167, točka 64). Trije vidiki ocene teže kršitve namreč nimajo enake teže v okviru celotne presoje. Narava kršitve ima odločilno vlogo zlasti pri opredeljevanju „zelo resnih“ kršitev (sodba Splošnega sodišča z dne 8. oktobra 2008 v zadevi Carbone-Lorraine proti Komisiji, T-73/04, ZOdl., str. II-2661, točka 91).

181 Kot je razsodilo Sodišče, iz smernic izhaja, da je horizontalne omejevalne sporazume glede cen ali razdelitev trgov mogoče opredeliti kot zelo resne kršitve že na podlagi njihove narave, ne da bi bilo treba Komisiji dokazati dejanski vpliv kršitve na trg. V tem primeru je dejanski vpliv kršitve le eden od dejavnikov, ki – če ga je mogoče izmeriti – lahko Komisiji omogoči, da izhodiščno globo poveča nad predvidenih 20 milijonov EUR (glej zgoraj v točki 178 navedeno sodbo Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 75, in zgoraj v točki 122 navedeno zadevo Erste Group Bank in drugi proti Komisiji, točka 103). Sodišče je torej poudarilo, da je konkretni učinek kršitve na trg neobvezen element, ki ga Komisija lahko upošteva pri izračunu globe, če se ji to zdi potrebno (glej v tem smislu zgoraj v točki 178 navedeno sodbo Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 82).

182 Poleg tega je bilo razsojeno, da dejstvo, da je Komisija v smernicah natančno opredelila svoj pristop pri oceni teže kršitve, ne nasprotuje temu, da jo preuči celovito, skupaj z dejavniki, ki niso izrecno navedeni v Smernicah (zgoraj v točki 122 navedena sodba Raiffeisen Zentralbank Österreich in drugi proti Komisiji, točka 237).

183 Glede na to sodno prakso argumenti tožečih strank ne morejo povzročiti dvoma o zakonitosti izpodbijane odločbe, kar zadeva določitev izhodiščnega zneska globe.

184 Po eni strani iz tega izhaja, da bi opredelitev kršitve kot zelo resne – tudi ob predpostavki, da je bil učinek sporne kršitve na spremembe cen omejen, kot menijo tožeče stranke – ostala ustrezna zaradi same narave kršitve in velikosti upoštevnega geografskega trga (in sicer ozemlja EGS). Poudariti je treba tudi, da je Komisija v sklepni ugotovitvi o teži kršitve, ki je navedena v točki 331 obrazložitve izpodbijane odločbe, kršitev opredelila kot zelo resno zaradi „[njene] narave in dejstva, da je zajemala celotno ozemlje EGS“. Merilo konkretnega učinka na trg torej pri opredelitvi kršitve ni imelo nobene vloge.

185 Po drugi strani iz izpodbijane odločbe nikakor ni razvidno, da bi Komisija, če bi ugotovila, da je bil učinek zadevnega kartela na trg omejen, določila izhodiščni znesek globe za družbo Arkema, ki bi bil nižji od 65 milijonov EUR.

186 V zvezi s tem je Komisija kljub potrditvi učinka zadevnega kartela na trg zaradi izvajanja dogovorov in ravnanj v zvezi z določanjem cen (glej točki 321 in 329 obrazložitve izpodbijane odločbe) pojasnila tudi, da „v tem postopku ni bilo mogoče izmeriti

konkretnega učinka kršitve na trg [...], zato se ni opirala na konkreten učinek v skladu s smernicami, na podlagi katerih je treba konkreten učinek upoštevati, kadar ga je mogoče izmeriti“ (točka 321 obrazložitve), ter da „učinkov zadevnega kartela na trg ni bilo mogoče natančno izmeriti“. Kot je navedeno zgoraj, njena ugotovitev v zvezi s težo kršitve iz točke 331 obrazložitve izpodbijane odločbe ne omenja merila konkretnega učinka na trg.

187 Zato je treba ugotoviti, da ta element ni bil upoštevan pri izračunu zneska globe.

188 Poleg tega je treba poudariti, da tožeče stranke ne trdijo, da bi morala Komisija na podlagi podatkov, ki jih je imela, ugotoviti, da zadevni kartel ni imel učinka na trg. Tožeče stranke priznavajo morebitni učinek kršitve na trg, vendar vztrajajo, da je bil ta učinek omejen (glej točko 169 zgoraj). Tudi ob predpostavki, da je Komisija pri izračunu zneska globe upoštevala svojo ugotovitev, da je kartel imel učinek na trg, nič ne ovže tega, da njegovi učinki niso bili tako veliki, kot je ocenila Komisija.

189 Prav tako ni mogoče trditi, da se je pri določitvi izhodiščnega zneska globe za tožeče stranke upošteval pomemben učinek zadevnega kartela na trg, na podlagi tega, da je ta znesek globe bistveno višji od minimalnega zneska, ki je v smernicah določen za zelo hude kršitve (to je 20 milijonov EUR). Kot namreč izhaja iz navedenega, je konkretni vpliv kršitve le en element, na podlagi katerega lahko Komisija določi izhodiščni znesek globe, ki je višji od navedenega zneska.

190 Tako je v obravnavani zadevi izhodiščni znesek temeljil zlasti na naravi kršitve, določeni na podlagi glavnih značilnosti kršitve, ki so opredeljene v oddelku 4.2 izpodbijane

odločbe (glej točko 320 obrazložitve izpodbijane odločbe), geografski velikosti zadevnega trga, to je ozemlje EGS (glej točko 330 obrazložitve izpodbijane odločbe), in različnem obravnavanju teh podjetij, da se je upoštevala njihova dejanska ekonomska zmožnost za povzročanje bistvene škode konkurenci glede na promet iz prodaje izdelkov PMMA, v zvezi s katerimi so sodelovala v zadevnem kartelu (glej točke od 332 do 334 obrazložitve izpodbijane odločbe). V tem kontekstu je Komisija omenila tudi skupno velikost trga izdelkov PMMA v letih 2000 in 2002, izraženo v obsegu in vrednosti (glej točko 333 obrazložitve izpodbijane odločbe).

191 V okviru tega tožbenega razloga pa tožeče stranke navajajo, da je izhodiščni znesek globe previsok izključno glede na merilo konkretnega učinka na trg. Kot izhaja iz navedenega, je ta argument sam po sebi brezpredmeten za izpodbijanje izhodiščnega zneska globe, določenega za tožeče stranke.

192 Iz tega prav tako izhaja, da ni upoštevno dejstvo, da v besedilu izpodbijane odločbe niso dovolj podrobno pojasnjeni razlogi, zaradi katerih je Komisija presodila, da na podlagi razpoložljivih informacij ni mogoče izmeriti konkretnega učinka zadevne kršitve na trg. Dejansko to nikakor ne vpliva na opredelitev kršitve kot zelo hude niti na izhodiščni znesek globe, določen za tožeče stranke.

193 Poleg tega iz navedenega izhaja, da z argumenti glede omejenosti učinka zadevnega kartela na trg ni mogoče utemeljiti znižanja globe v okviru izvajanja neomejene pristojnosti Splošnega sodišča.

194 Zato je treba ta tožbeni razlog in zahtevo tožečih strank za znižanje globe na podlagi tega tožbenega razloga zavrniti.

Peti tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno uporabo prava in napačno ugotovljeno dejansko stanje pri povišanju izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka

195 V okviru tega tožbenega razloga tožeče stranke izpodbijajo povišanje izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka in Splošnemu sodišču predlagajo, naj izpodbijano odločbo v tej točki razglasi za nično ali, podredno, bistveno zniža povišanje zaradi odvračalnega učnika.

196 Ta tožbeni razlog je razdeljen na tri dele. Poleg tega so tožeče stranke na obravnavi navedle dodaten očitek, s katerim so izpodbijale zadevno povišanje zneska globe.

Prvi del, ki se nanaša na trditev, da Komisija ne bi smela povišati izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka na podlagi prometa družbe Total, ker odgovornosti za kršitev ni bilo mogoče pripisati tej družbi

– Trditve strank

197 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija napačno uporabila pravo s tem, da je zaradi odvračalnega učinka na podlagi prometa družbe Total uporabila faktor povišanja 3, čeprav odgovornosti za kršitev ni bilo mogoče pripisati tej družbi. Po njihovem mnenju bi lahko povišanje globe zaradi odvračalnega učinka, ob predpostavki, da je bilo potrebno, temeljilo le na velikosti in sredstvih družbe Arkema.

198 Komisija pa naj bi izrecno priznala, da bi bil v tem primeru faktor povišanja 3 previsok. Tožeče stranke namreč poudarjajo, da je Komisija pri določitvi deleža globe

samo za družbo Arkema zaradi ponovne kršitve navedla, da bi uporabila „faktor povišanja 1,25“, če bi bila družba Arkema edini naslovnik izpodbijane odločbe (opomba št. 250 izpodbijane odločbe).

199 Komisija ta argument izpodbija.

– Presoja Splošnega sodišča

200 Dovolj je ugotoviti, da ta del tega tožbenega razloga v celoti temelji na predpostavki, da odgovornosti za sporno kršitev ni bilo mogoče pripisati matičnima družbama družbe Arkema. Iz navedenega pa izhaja, da je ta predpostavka napačna.

201 Zato je treba prvi del tega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načel sorazmernosti in enakega obravnavanja

– Trditve strank

202 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija, tudi ob predpostavki, da bi bilo mogoče odgovornost za kršitev pripisati družbi Total (ali družbi Elf Aquitaine), kršila načeli sorazmernosti in enakega obravnavanja, ker je pri povišanju zneska globe za družbo Arkema zaradi odvračalnega učinka upoštevala promet družbe Total.

203 Tudi če bi bilo mogoče le na podlagi domneve o odločilnem vplivu kršitev pripisati njihovima matičnima družbama, po mnenju tožečih strank to ne bi zadoščalo za povišanje zaradi odvračalnega učinka na podlagi njunega prometa. Tožeče stranke menijo, da je treba odvračalni učinek globe določiti glede na ustrezne okoliščine, ki vplivajo na ravnanje kršitelja na trgu, in zlasti glede na sredstva, s katerimi razpolaga hčerinska družba, ki je storila kršitev na zadevnem trgu. Po njihovem mnenju se lahko povišanje zaradi odvračalnega učinka izračuna na podlagi prometa na ravni skupine le, če poleg pripadnosti skupini družb obstajajo dodatni elementi, ki dokazujejo, da je hčerinska družba pri kršitvi dejansko uporabljala sredstva skupine, ker je pri kršitvi sodelovalo vodstvo matične družbe in/ali ker matična družba dejansko nadzoruje hčerinsko družbo. V nasprotnem primeru bi upoštevanje prometa matične družbe pomenilo nesorazmerno in diskriminatorno uporabo pojma odvračalnega učinka.

204 Poleg tega tožeče stranke poudarjajo, da je tudi Komisija pri svojem odločanju menila, da sta sodelovanje matične družbe pri kršitvi, ki jo stori njena hčerinska družba, in uporaba sredstev skupine pri storitvi kršitve ključni merili pri zagotavljanju odvračalnega učinka (Odločba Komisije 1999/60/ES z dne 21. oktobra 1998 v zvezi s postopkom uporabe člena 85 Pogodbe ES (IV/35.691/E-4, Predizolirane cevi) (v nadaljevanju: odločba o predizoliranih ceveh)).

205 Komisija ta argument izpodbija.

206 Zlasti navaja, da sta morebitna uporaba faktorja povišanja in določitev ustrezne višine tega povišanja po tem, ko je bila pravno zadostno dokazana razsežnost podjetja, ki mu je treba pripisati odgovornost za kršitev, odvisni od skupnih sredstev tega podjetja. Ta sredstva naj bi bila ustrezno izražena v skupnem prometu podjetja leta pred

letom sprejetja odločbe o naložitvi sankcije, pri čemer ni mogoče upoštevati nobene od pripomb tožečih strank.

– Presoja Splošnega sodišča

207 Opozoriti je treba, da je Komisija v točki 337 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da razpon glob, ki jih je mogoče naložiti za zelo hude kršitve, omogoča tudi določitev takšnih zneskov, ki imajo zadosten odvračalni učinek, „ob upoštevanju velikosti in ekonomske moči posameznega podjetja“. Komisija je pri oceni velikosti in ekonomske moči podjetja, ki mu pripadajo tožeče stranke, upoštevala promet družbe Total na svetovni ravni leta 2005, to je v zadnjem poslovnem letu pred letom sprejetja izpodbijane odločbe (143,168 milijarde EUR), in se odločila, da pri določitvi globe za družbo Arkema uporabi faktor 3 (glej zlasti točki 338 in 349 obrazložitve izpodbijane odločbe).

208 V okviru tega dela petega tožbenega razloga tožeče stranke izpodbijajo ta pristop, pri čemer v bistvu trdijo, da se lahko povišanje zaradi odvračalnega učinka izračuna na podlagi prometa na ravni skupine le, če poleg pripadnosti skupini družb obstajajo dodatni elementi, ki dokazujejo, da je hčerinska družba dejansko uporabljala sredstva skupine. Zato v tem smislu matičnima družbama odgovornosti za kršitev ni mogoče pripisati le na podlagi neizpodbijane domneve o odločilnem vplivu na hčerinsko družbo.

209 Tega argumenta ni mogoče sprejeti.

210 V zvezi s pojmom odvračalnega učinka je najprej treba opozoriti, da je ta eden od elementov, ki jih je treba upoštevati pri izračunu zneska globe. V skladu z ustaljeno sodno prakso je cilj glob, naloženih zaradi kršitev člena 81 ES in predvidenih v členu 23(2) Uredbe št. 1/2003, kaznovati nezakonito ravnanje zadevnih podjetij ter odvrniti zadevna podjetja in druge gospodarske subjekte od kršitev pravil prava Unije o konkurenci v prihodnosti. Tako lahko Komisija pri izračunu zneska globe med drugim upošteva velikost in ekonomsko moč zadevnega podjetja (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 29. junija 2006 v zadevi Showa Denko proti Komisiji, C-289/04 P, ZOdl., str. I-5859, točka 16 in navedena sodna praksa).

211 Poleg tega Sodišče meni, da je skupni promet podjetja, čeprav približen ali nepopoln, kazalnik njegove velikosti in ekonomske moči (glej zgoraj v točki 178 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 243 in navedena sodna praksa). Tako je že bilo razsojeno, da lahko Komisija pri določanju zneska globe, ki bo imela dovolj odvračalen učinek, upošteva skupni promet zadevnega podjetja (zgoraj v točki 210 navedena sodba Showa Denko proti Komisiji, točke od 15 do 18; sodba Sodišča z dne 22. maja 2008 v zadevi Evonik Degussa proti Komisiji in Svetu, C-266/06 P, neobjavljena v ZOdl., točka 120, ter sodba Splošnega sodišča z dne 9. julija 2003 v zadevi Cheil Jedang proti Komisiji, T-220/00, Recueil, str. II-2473, točka 96).

212 V tem okviru je treba opozoriti, da v skladu z izpodbijano odločbo družbi Total in Elf Aquitaine skupaj s tožečimi strankami tvorita eno družbo, ki je zagrešila sporno kršitev. V teh okoliščinah tožeče stranke trdijo, da bi bilo treba pri določitvi dovolj odvračalne globe upoštevati samo del sredstev podjetja, in sicer tista, ki so „bila dana na razpolago hčerinski družbi, ki je storila kršitev na zadevnem trgu“, ter ne velikosti in ekonomske moči tega podjetja, izražene v skupnem prometu. Kljub temu je treba ugotoviti, da ta trditev ni združljiva s ciljem Komisije, in sicer odvračati od kršitev.

213 Kot je namreč Splošno sodišče že razsodilo, potreba po zagotovitvi zadostnega odvračalnega učinka globe, medtem ko z njo ni mogoče utemeljiti splošnega zvišanja glob v okviru izvajanja politike konkurence, zahteva, da je globa določena ob upoštevanju želenega vpliva na podjetje, ki mu je naložena, to pa zato, da globa ne bi bila zanemarljiva ali, nasprotno, prekomerna, zlasti glede na finančne zmožnosti zadevnega podjetja, v skladu z zahtevami, ki izhajajo iz potrebe po zagotavljanju učinkovitosti globe in spoštovanja načela sorazmernosti (sodbi Splošnega sodišča z dne 5. aprila 2006 v zadevi Degussa proti Komisiji, T-279/02, ZOdl., str. II-897, točka 283, in z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, T-410/03, ZOdl., str. II-881, točka 379). Zato lahko zlasti možnost, da zadevno podjetje lažje zbere potrebna sredstva za plačilo globe, z vidika odvračalnega učinka upraviči uporabo faktorja povišanja (glej v tem smislu zgoraj v točki 210 navedeno sodbo Showa Denko proti Komisiji, točka 18, ter zgoraj navedeni sodbi Degussa proti Komisiji, točka 284, in Hoechst proti Komisiji, točka 379).

214 Iz tega sledi, da od Komisije ni mogoče zahtevati, naj ugotovi dodatno povezavo med uporabo sredstev podjetja in kršitvijo, ki jo je podjetje zagrešilo, da bi bilo mogoče ta sredstva upoštevati pri določanju globe z dovolj odvračalnim učinkom, ker sta v tem smislu kot taki pomembni velikost in ekonomska moč podjetja, ki je zagrešilo kršitev.

215 Nazadnje, v zvezi s sklicevanjem na odločbo o predizoliranih ceveh je dovolj opozoriti, da se predhodna praksa odločanja Komisije ne uporablja kot pravni okvir za določanje globe na področju konkurence (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 6. maja 2009 v zadevi Wieland-Werke proti Komisiji, T-116/04, ZOdl., str. II-1087, točka 85 in navedena sodna praksa). Zato je argument, ki se nanaša na vsebino te odločbe, sam po sebi brezpredmeten.

216 Zato je treba drugi del tega tožbenega razloga zavrniti.

Tretji del, ki se nanaša na nesmiselnost odvračalnega učinka globe v obravnavani zadevi

– Trditve strank

217 Tožeče stranke poudarjajo, da mora biti v skladu s smernicami globa tako visoka, da ima zadosten odvračalni učinek, in da lahko zato Komisija globo poviša, če ni dovolj visoka. Po mnenju tožečih strank je mogoče nujnost povišanja globe zaradi odvračalnega učinka ugotoviti šele po izračunu končnega zneska globe, pri čemer se po potrebi upoštevajo globe, ki so bile nedavno naložene podjetju. Menijo, da povišanje globe zaradi odvračalnega učinka *ab initio* ter *in abstracto*, ne da bi se upoštevala dejstva v zvezi z obtoženim podjetjem in zlasti globe, ki jih je zadevno podjetje že plačalo, ni v skladu s smernicami.

218 V zvezi s tem tožeče stranke opozarjajo, da so bile družbi Arkema v obdobju manj kot treh let naložene visoke globe v skupnem znesku približno 180 milijonov EUR zaradi sodelovanja v kartelih, ki so vsaj deloma potekali sočasno z ravnanji, kaznovanimi v skladu z izpodbijano odločbo. Te globe je Komisija naložila v odločbah o organskih peroksidih in MCAA ter v Odločbi Komisije C(2006) 1766 z dne 3. maja 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/F/C.38.620 – Vodikov peroksid in perborat) (v nadaljevanju: odločba o vodikovem

peroksidu in perboratu). V vseh treh odločbah je Komisija povišala globo za družbo Arkema zaradi odvračalnega učinka, pri čemer je vsakič uporabila večji faktor povišanja.

219 Po mnenju tožečih strank bi torej morala Komisija upoštevati, da so imele prejšnje globe za takratna dejanja v okviru zadevnega kartela zadosten odvračalni učinek, da družba Arkema ne bi storila novih kršitev v prihodnosti, in da je bilo zato dodatno povišanje globe zaradi odvračalnega učinka nepotrebno.

220 Poleg tega opozarjajo, da je družba Arkema malo po prevzemu družbe Elf s strani družbe Total Fina sprejela program za uskladitev ravnanja s pravom o konkurenci, kar dokazuje, da je bil odvračalni učinek že zadosten, da je bila odvrnjena od novih kršitev.

221 Komisija ta argument izpodbija.

– Presoja Splošnega sodišča

222 Najprej je treba opozoriti, da ima Komisija pri določanju višine glob diskrecijsko pravico, da bi ravnanje podjetij usmerila k spoštovanju pravil o konkurenci (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 8. oktobra 2008 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, T-68/04, ZOdl., str. II-2511, točka 49 in navedena sodna praksa).

223 Na prvem mestu je treba zavrniti argument, da je Komisija v obravnavani zadevi povišala globo zaradi odvračalnega učinka *ab initio*, medtem ko je mogoče po mnenju tožečih strank o potrebi po povišanju globe zaradi odvračalnega učinka odločiti šele po izračunu končnega zneska globe.

224 Kot je že bilo razsojeno, je zahteva po zagotovitvi odvračalnega učinka splošna zahteva, ki mora voditi Komisijo ves čas postopka izračuna globe, in ne pomeni nujno, da mora biti poseben del tega izračuna tudi skupna ocena vseh upoštevnih okoliščin zaradi doseganja tega namena (glej zgoraj v točki 180 navedeno sodbo Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 131 in navedena sodna praksa). Tako tožeče stranke ne morejo trditi, da bi lahko Komisija določila odvračalen učinek šele po izračunu končnega zneska globe.

225 Poleg tega je treba ugotoviti, da je Komisija v točkah od 337 do 350 obrazložitve izpodbijane odločbe na podlagi ocene teže kršitve izhodiščni znesek globe povišala le zato, „da bi zagotovila zadosten odvračalni učinek ob upoštevanju velikosti in ekonomske moči posameznega podjetja“ (točka 337 obrazložitve izpodbijane odločbe). V tej fazi izračuna globe je treba prilagoditi izhodiščni znesek tako, da bo imela globa zadosten odvračalni učinek ob upoštevanju skupnih sredstev podjetja in njegove zmožnosti, da zbere sredstva, potrebna za plačilo globe. Vendar v tej fazi ne gre za presojo odvračalne narave globe same po sebi *ab initio*, kot trdijo tožeče stranke. Kot izhaja iz prejšnje točke, mora to Komisijo voditi ves čas postopka izračuna globe.

226 Na drugem mestu je treba zavrniti tudi argument, da je Komisija povišala globo zaradi odvračalnega učinka *in abstracto*, ne da bi pri tem upoštevala dejstva v zvezi s podjetjem, ki je storilo kršitev.

227 Ta argument ni utemeljen. Upoštevanje velikosti podjetja, ki mu pripadajo tožeče stranke, v točkah od 337 do 350 obrazložitve izpodbijane odločbe in povišanje izhodiščnega zneska, ki iz tega izhaja, namreč predstavljata vidik, namenjen prilagoditvi globe glede na dejavnike, ki so značilne zanj (glej v tem smislu zgoraj v točki 213 navedeno sodbo Degussa proti Komisiji, točka 362).

228 Na tretjem mestu je treba obravnavati argument, da bi morala Komisija upoštevati globe, ki jih je družba Arkema že plačala, in bi morala šteti, da so imele prejšnje tri globe, ki so ji bile naložene za takratna dejanja v okviru zadevnega kartela, zadosten odvračalni učinek, da družba Arkema ne bi storila novih kršitev v prihodnosti in da je bilo zato dodatno povišanje globe zaradi odvračalnega učinka nesmiselno.

229 Najprej je treba opozoriti, da je Komisija družbi Arkema upravičeno lahko naložila štiri ločene globe, ki vse upoštevajo omejitve, določene v členu 23(2) Uredbe št. 1/2003, če je družba Arkema storila štiri ločene kršitve člena 81 ES (glej v tem smislu zgoraj v točki 180 navedeno sodbo Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 56). Vsaka od teh glob je morala temeljiti na presoji trajanja in teže kršitve, za katero je bila naložena.

230 Ugotoviti je treba, da naložitev globe družbi Arkema za različna protikonkurenčna dejanja glede drugih proizvodov ne vpliva na dejansko storjeno kršitev v obravnavani zadevi (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 12. decembra 2007 v združenih zadevah BASF in UCB proti Komisiji, T-101/05 in T-111/05, ZOdl., str. II-4949, točka 52). V zvezi s tem je treba poudariti, da bi pristop, ki ga predlagajo tožeče stranke, Komisiji preprečeval določitev globe ob upoštevanju vseh elementov, ki omogočajo presojo teže kršitve, in zlasti potrebe po določitvi globe, ki ima zadosten odvračalni učinek, ob upoštevanju velikosti in ekonomske moči zadevnega podjetja.

231 Poleg tega je pristop, ki ga predlagajo tožeče stranke, v nasprotju s ciljem Komisije pri določanju glob, in sicer odvračati podjetja od kršitev. Kot je Komisija pravilno ugotovila, bi tak pristop povzročil protislovni položaj, v katerem bi si podjetje, ki bi sodelovalo v več kartelih, postopno zmanjševalo mejni znesek vsake kazni.

232 Poleg tega je treba opozoriti, da argument tožečih strank temelji na predpostavki, da bi morala Komisija znesek globe določiti glede na verjetnost, da bo družba Arkema storila nove kršitve v prihodnosti, pri čemer bi morala pri določitvi verjetnosti upoštevati skupni znesek naloženih glob tej družbi v določenem časovnem obdobju. Taka predpostavka pa je v nasprotju s pojmom odvračalnega učinka v pravu o konkurenci.

233 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu s sodno prakso pooblastilo Komisije, da podjetjem, ki so namerno ali iz malomarnosti kršila določbe člena 81(1) ES ali člena 82 ES, naloži globe, eno od sredstev, s katerimi lahko Komisija opravlja nalogo nadzora, ki ji jo je poverilo pravo Unije. Ta naloga zagotovo zajema preiskovanje in sankcioniranje posameznih kršitev, pa tudi dolžnost upoštevanja splošne politike, katere namen je, da se na področju konkurence uporabljajo načela, ki jih določa Pogodba, in da se v to usmeri delovanje podjetij (sodba Sodišča z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 105, in zgoraj v točki 222 navedena sodba SGL Carbon proti Komisiji, točka 53).

234 Tako je namen glob, naloženih zaradi kršitev člena 81 ES in predvidenih v členu 23(2) Uredbe št. 1/2003, kaznovati nezakonito ravnanje zadevnih podjetij in tudi odvrniti zadevna podjetja in druge gospodarske subjekte od kršitev pravil prava Unije o konkurenci v prihodnosti (zgoraj v točki 210 navedena sodba Showa Denko proti Komisiji, točka 16). Tako se pri oceni faktorja zaradi odvračalnega učinka upošteva veliko

elementov, ne samo posebni položaj zadevnega podjetja (zgoraj v točki 210 navedena sodba Showa Denko proti Komisiji, točka 23, in sodba Splošnega sodišča z dne 30. aprila 2009 v zadevi Nintendo in Nintendo of Europe proti Komisiji, T-13/03, ZOdl., str. II-947, točka 71). Poleg tega Komisija pri presoji potrebe po povišanju zneska glob zaradi zagotavljanja odvračalnega učinka nikakor ni dolžna oceniti verjetnosti, da bodo zadevna podjetja ponovila kršitev (zgoraj navedena sodba v zadevi Nintendo in Nintendo of Europe proti Komisiji, točka 72).

235 Zato ta faza izračuna globe vključuje povišanje izhodiščnega zneska globe na podlagi objektivnih elementov, kot sta velikost in ekonomska moč zadevnega podjetja, in ne subjektivnih elementov v zvezi z oceno verjetnosti storitve nove kršitve v prihodnosti. Iz tega sledi, da je dejstvo, da je Komisija v okviru odločb, na katere se sklicujejo tožeče stranke, že uporabila povišanja zaradi odvračalnega učinka in postopno povečevala uporabljene faktorje povišanja, brezpredmetno.

236 Nazadnje, zavrniti je treba tudi argument, ki se nanaša na dejstvo, da je družba Arkema sprejela program za uskladitev ravnanja s pravom o konkurenci, kar naj bi dokazovalo, da je bil odvračalni učinek že zadosten, da je bila odvrnjena od novih kršitev, ker ta element ni bistven pri določanju povišanja glede na velikost in ekonomsko moč zadevnega podjetja. Vsekakor je že bilo razsojeno, da le uvedba programa za uskladitev ravnanja s predpisi o konkurenci s strani podjetja nedvomno ni tehtno ali gotovo jamstvo, da bodo ta pravila v prihodnosti spoštovana, tako da tak program Komisije ne bi mogel siliti k zmanjšanju globe, ker bi bil cilj preprečevanja, ki ga Komisija uresničuje, delno že izpolnjen (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 361; glej tudi zgoraj v točki 230 navedeno sodbo BASF in UCB proti Komisiji, točka 52).

237 Zato je treba tretji del tega tožbenega razloga zavrniti.

Očitek, predstavljen med obravnavo, ki se nanaša na dejstvo, da na dan sprejetja izpodbijane odločbe družbi Total in Elf Aquitaine nista več nadzirali tožečih strank

– Trditve strank

238 Na obravnavi so tožeče stranke trdile, da Komisija v nobenem primeru ne bi mogla povišati njihove globe zaradi odvračalnega učinka, da bi upoštevala velikost skupine Total, saj ta skupina med sprejetjem izpodbijane odločbe ni več nadzorovala družbe Arkema. Na podlagi novih elementov, ki jih je Komisija predložila po koncu pisnega postopka, naj bi bil obstoj takega nadzora v času, ko je bila sprejeta izpodbijana odločba, nujen pogoj za povišanje globe zaradi odvračalnega učinka za družbo Arkema, tako da se upošteva velikost skupine Total.

239 Ti novi elementi naj bi izhajali iz odgovora Komisije na vprašanja, ki jih je Splošno sodišče predložilo v okviru ukrepa procesnega vodstva v zvezi z zadevo T-206/06, ki se nanašajo na zahtevo matičnih družb tožečih strank glede izpodbijane odločbe. Komisija naj bi v odgovoru pojasnila, da v novejših odločbah v zvezi z družbo Arkema (Odločba Komisije C(2008) 2626 konč. z dne 11. junija 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.695 – Natrijev klorat) (v nadaljevanju: odločba o natrijevem kloratu) ter Odločba Komisije C(2009) 8682 konč. z dne 11. novembra 2009 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38589 – Toplotni stabilizatorji)

(v nadaljevanju: odločba o toplotnih stabilizatorjih)) ni uporabila faktorjev povišanja zaradi odvračalnega učinka, ker družba Arkema na dan sprejetja teh odločb ni bila več del skupine Total.

240 Tožeče stranke poudarjajo, da se je družba Arkema na borzo uvrstila 18. maja 2006 in da po tem datumu, to je približno dva tedna pred sprejetjem izpodbijane odločbe 30. maja 2006, družba Arkema ni bila več pod nadzorom družbe Total.

241 Na argumente Komisije, da gre za nov tožbeni razlog, ki ni sprejemljiv v skladu s členom 48 Poslovnika Splošnega sodišča, tožeče stranke odgovarjajo, da njihov argument temelji na elementih, ki so bili odkriti po koncu pisnega postopka, to je na odgovoru Komisije na vprašanja Splošnega sodišča v zadevi T-206/06 ter odločbah o natrijevem kloratu in o toplotnih stabilizatorjih. Tožeče stranke v vsakem primeru Splošno sodišče pozivajo, naj uradno preveri, ali v izpodbijani odločbi manjka obrazložitev, ker naj Komisija ne bi navedla razlogov za potrebno povišanje njihove globe zaradi odvračalnega učinka ob upoštevanju velikosti skupine Total, saj na dan sprejetja izpodbijane odločbe družba Arkema ni bila več del te skupine.

242 Nazadnje, tožeče stranke so v odgovoru na vprašanje Splošnega sodišča v zvezi s tem priznale, da v okviru te zadeve Komisije niso posebej obvestile, da od 18. maja 2006 niso bile več pod nadzorom družb Total in Elf Aquitaine. Kljub temu so zatrjevale, da je bila v upravnem postopku Komisija obveščena o postopku uvrstitve na borzo v skladu s predhodno določenim časovnim načrtom. Poleg tega navajajo, da je Komisija v prilogi k odgovoru na tožbo predložila prospekt v zvezi s to uvrstitvijo na borzo in zato ne more trditi, da o tem ni bila obveščena.

243 Komisija trdi, da je očitek, ki se nanaša na dejstvo, da družba Arkema v času sprejetja izpodbijane odločbe ni bila več del skupine Total, nov tožbeni razlog in bi ga bilo treba zavrniti kot nedopustnega na podlagi člena 48 Poslovnika Splošnega sodišča. Po njenem mnenju tožeče stranke ne morejo trditi, da ta očitek temelji na novem elementu, ker se je družba Arkema na borzo uvrstila pred sprejetjem izpodbijane odločbe in bi torej ta tožbeni razlog lahko predstavila v tožbi.

244 Komisija v vsakem primeru meni, da je treba ta očitek zavrniti kot neutemeljen. Komisija priznava, da je treba skupna sredstva podjetja, kadar se upoštevajo, oceniti na dan, ko se naloži globa, da se pravilno zagotovi odvračalni učinek (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 285). Kljub temu lahko v skladu s sodno prakso in smernicami pri določitvi zneska globe upošteva tudi dejstvo, da imajo velika podjetja običajno pravno in gospodarsko znanje in infrastrukturo, ki jim omogoča, da lažje spoznajo, da njihovo ravnanje pomeni kršitev, in ugotovijo posledice svojega ravnanja z vidika prava o konkurenci. Ta element pa naj bi se presojal v času, ko je bila kršitev storjena (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točki 289 in 290). Zlasti v skupini podjetij, ki tvorijo gospodarsko enoto, naj bi hčerinskim družbam koristilo dejstvo, da ima njihova matična družba na voljo takšne vire.

245 Čeprav Komisija priznava, da merilo pravne in gospodarske infrastrukture v izpodbijani odločbi ni izrecno omenjeno, pa vztraja, da je omenjeno v smernicah. Zato je morala Komisija v izpodbijani odločbi to merilo nujno uporabiti. V vsakem primeru Komisija meni, da gre tu največ za pomanjkljivo utemeljitev o tej točki, ki bi jo lahko Splošno sodišče uradno dopolnilo, pri čemer bi bila odločitev o znesku globe enaka.

246 Nazadnje, Komisija v zvezi z odločbama o natrijevem kloratu in o toplotnih stabilizatorjih, na kateri se sklicujejo tožeče stranke, poudarja, da je v teh odločbah uporabila Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: nove smernice), ki se ne sklicujejo več na merilo pravne in gospodarske infrastrukture. Zato je bil torej v teh poznejših odločbah uporabljen drugačen pristop.

– Presoja Splošnega sodišča

247 Na prvem mestu je treba opozoriti, da so tožeče stranke v svoji tožbi navedle tožbeni razlog, razdeljen na tri dele, ki se nanaša na napačno uporabo prava in napačno ugotovljeno dejansko stanje pri povišanju izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka ter je obravnavan zgoraj. Poleg tega so navedle tudi dejstvo, da je družba Arkema od uvrstitve na borzo 18. maja 2006 popolnoma neodvisna od skupine Total, ki ne nadzira več njenega kapitala. Vendar argumenti, s katerimi bi se povišanje izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka izpodbijalo na podlagi tega, da tožeče stranke v času sprejetja izpodbijane odločbe niso bile več pod nadzorom skupine Total, v njihovih navedbah niso bili izrecno izpostavljeni. Kot pravilno trdi Komisija, pa ti argumenti hipotetično temeljijo na dejstvu iz časa pred tožbo, torej bi lahko bili izpostavljeni že v tej fazi.

248 Vendar v obravnavani zadevi ni treba preučiti, ali ti argumenti pomenijo nov tožbeni razlog, nedopusten na podlagi člena 48 Poslovnika, ali le dopolnitev tožbenega razloga, ki je naveden v tožbeni vlogi in s katerim je tesno povezana, pri čemer bi v tem primeru ta dopolnitev torej morala biti razglašena za dopustno v smislu te določbe (glej v tem smislu sklep predsednika tretjega senata Sodišča z dne 13. novembra 2001 v zadevi Dürbeck proti Komisiji, C-430/00 P, Recueil, str. I-8547, točka 17; sodbo

Sodišča z dne 3. septembra 2008 v združenih zadevah Kadi in Al Barakaat International Foundation proti Svetu in Komisiji, C-402/05 P in C-415/05 P, ZOdl., str. I-6351, točka 278, in sodbo Splošnega sodišča z dne 21. marca 2002 v zadevi Joynson proti Komisiji, T-231/99, Recueil, str. II-2085, točka 156).

249 Čeprav so tožeče stranke v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah namreč izrecno navedle, da bi bilo „povišanje zneska globe [za družbo Arkema] zaradi ‚odvračalnega učinka', zato da se upoštevajo velikost in sredstva skupine Elf Aquitaine/Total, toliko bolj neutemeljeno zaradi dejstva, da bo podjetje spomladi 2006, ko naj bi se uvrstilo na borzo, postalo gospodarski subjekt, neodvisen od skupine Total", kot so priznale na obravnavi, Komisije niso natančno obvestile o tem, da od 18. maja 2006 ne bodo več pod nadzorom skupine Total. Tako izpodbijana odločba v tej točki nikakor ni nezakonita, saj se je Komisija lahko oprla na dejstva iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki so dokazovala, da so tožeče stranke z matičnima družbama tvorile eno samo podjetje, in ki jih zainteresirane stranke niso izrecno izpodbijale.

250 Zato je očitek, predstavljen med obravnavo, v vsakem primeru neutemeljen, ker se nanaša na zahtevo, da se izpodbijana odločba razglasi za delno ničnо.

251 Kljub temu je treba opozoriti, da so tožeče stranke v obravnavani zadevi na podlagi člena 229 ES predlagale razveljavitev ali zmanjšanje globe, ki jim je bila naložena z izpodbijano odločbo. Poleg tega so Splošnemu sodišču posebej predlagale, naj „bistveno zniža povišanje globe, naložene družbi Arkema, zaradi odvračalnega učinka". Tako so Splošnemu sodišču predlagale, naj uporabi svojo neomejeno pristojnost, ki jo ima v skladu s členom 31 Uredbe št. 1/2003 na podlagi člena 229 ES, zlasti v zvezi s povišanjem globe zaradi odvračalnega učinka.

252 Kot je že bilo razsojeno, navedena neomejena pristojnost sodišču omogoča, da izpodbijani akt spremeni, tudi če ga ne razglasi za ničnega, pri čemer pa mora upoštevati vse dejanske okoliščine pri, na primer, spremembi zneska globe (sodbi Sodišča z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točka 692, in z dne 3. septembra 2009 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji, C-534/07 P, ZOdl., str. I-7415, točka 86, ter sodba Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004 v združenih zadevah JFE Engineering in drugi proti Komisiji, T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00, ZOdl., str. II-2501, točka 577).

253 Zato v okoliščinah v obravnavani zadevi določbe člena 48 Poslovnika ne nasprotujejo temu, da Splošno sodišče v okviru svoje neomejene pristojnosti upošteva argumente, ki so jih tožeče stranke izpostavile med obravnavo, da bi preučilo, ali je povišanje globe zaradi odvračalnega učinka utemeljeno glede na navajano dejstvo (v zvezi z ugotovitvami, predstavljenimi med obravnavo, glej v tem smislu in po analogiji zgoraj v točki 252 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi proti Komisiji, točki 575 in 578), saj je poleg tega imela Komisija možnost predložiti svoje pripombe v tem vprašanju (glej v tem smislu in po analogiji sodbo Sodišča z dne 17. decembra 2009 v zadevi Réexamen M proti EMEA, C-197/09 RX-II, ZOdl., str. I-12033, točke od 40 do 42, 57 in 58).

254 Na drugem mestu je treba poudariti, da Komisija ni izpodbijala pravilnosti trditev tožečih strank, da od 18. maja 2006 niso bile več pod nadzorom družb Total in Elf Aquitaine. Kot je bilo navedeno zgoraj, je to dejstvo vključeno že v tožbo. Poleg tega je treba poudariti, da je bila pravilnost te trditve potrjena z besedilom odločbe o toplotnih stabilizatorjih, o kateri se je razpravljalo med obravnavo in ki so jo tožeče stranke naknadno predložile (glej točko 26 zgoraj). V skladu s to odločbo „[o]d 18. maja 2006 družba Arkema France ni več del skupine Total/Elf Aquitaine“ (točka 27 obrazložitve) in „ne spada več pod isto podjetje kot družba Elf Aquitaine […]“ (točka 740 obrazložitve).

255 Poleg tega so na zahtevo Splošnega sodišča (glej točko 26 zgoraj) tožeče stranke predložile dokaze, ki podpirajo njihove trditve. Komisija teh dokazov ni izpodbijala in je v odgovoru na vprašanje Splošnega sodišča izrecno potrdila, da tožeče stranke od 18. maja 2006 niso del istega podjetja kot družbi Total in Elf Aquitaine.

256 Torej je treba ugotoviti, da na dan sprejetja izpodbijane odločbe tožeče stranke niso bile več del istega podjetja kot družbi Total in Elf Aquitaine.

257 Na tretjem mestu je treba preučiti morebiten vpliv te ugotovitve na znesek globe, ki ga morajo v skladu z izpodbijano odločbo plačati tožeče stranke.

258 V zvezi s tem je treba opozoriti, da potreba po zagotovitvi zadostnega odvračalnega učinka globe, medtem ko z njo ni mogoče utemeljiti splošnega zvišanja glob v okviru izvajanja politike konkurence, zahteva, da je globa določena ob upoštevanju želenega vpliva na podjetje, ki mu je naložena, to pa zato, da globa ne bi bila zanemarljiva ali, nasprotno, prekomerna, zlasti glede na finančne zmožnosti zadevnega podjetja, v skladu z zahtevami, ki izhajajo iz potrebe po zagotavljanju učinkovitosti globe in spoštovanja načela sorazmernosti (zgoraj v točki 213 navedeni sodbi Degussa proti Komisiji, točka 283, in Hoechst proti Komisiji, točka 379). Zato lahko zlasti možnost, da zadevno podjetje lažje zbere potrebna sredstva za plačilo globe, z vidika odvračalnega učinka upraviči uporabo faktorja povišanja (glej v tem smislu zgoraj v točki 210 navedeno sodbo Showa Denko proti Komisiji, točka 18; zgoraj v točki 258 navedeno sodbo Degussa proti Komisiji, točka 284, in zgoraj v točki 213 navedeno sodbo Hoechst proti Komisiji, točka 379; glej tudi točke od 210 do 213 zgoraj).

259 Tako upoštevanje velikosti in skupnih sredstev zadevnega podjetja, da bi se zagotovil zadosten odvračalni učinek globe, temelji na želenem vplivu na navedeno podjetje, ker sankcija ne sme biti zanemarljiva zlasti glede na finančno zmogljivost tega podjetja (sodba Sodišča z dne 17. junija 2010 v zadevi Lafarge proti Komisiji, C-413/08 P, ZOdl., str. I-5361, točka 104).

260 Zato je bilo razsojeno, da se lahko cilj odvračanja, ki ga lahko Komisija upošteva pri določitvi zneska globe, doseže le ob upoštevanju položaja podjetja na dan, ko je naložena globa (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 278). Da bi se ob upoštevanju načela sorazmernosti pravilno zagotovil odvračalni učinek, je torej treba skupna sredstva podjetja, ki se lahko v relativno kratkem času bistveno spremenijo tako, da se zmanjšajo ali povečajo, zlasti med prenehanjem kršitve in sprejetjem odločbe, s katero se nalaga globa, oceniti na dan, ko se naloži globa (glej v tem smislu zgoraj v točki 213 navedeno sodbo Degussa proti Komisiji, točki 285 in 288).

261 Poleg tega teh ugotovitev Komisija ne izpodbija. Vendar trdi, da lahko pri določitvi zneska globe upošteva tudi dejstvo, da imajo velika podjetja običajno na voljo pravno in gospodarsko znanje in infrastrukturo, ki jim omogoča, da lažje spoznajo, da njihovo ravnanje pomeni kršitev, in ugotovijo posledice svojega ravnanja z vidika prava o konkurenci, ta element pa naj bi se presojal v času, ko je bila kršitev storjena.

262 V zvezi s tem je treba spomniti, da je treba težo kršitev ugotoviti ob upoštevanju veliko dejavnikov, kot so okoliščine posameznega primera, njegov kontekst in odvračalen učinek glob, in to ne da bi bil narejen zavezujoč in dokončen seznam meril, ki jih je treba upoštevati (glej zgoraj v točki 178 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 241 in navedena sodna praksa).

263 Čeprav lahko Komisija zaradi določanja zneska globe na ravni, ki zagotavlja zadostno odvračalen učinek, upošteva skupni promet zadevnega podjetja, ki je, čeprav približen in nepopoln, kazalnik njegove velikosti in njegove ekonomske moči, se temu prometu glede na druge elemente presoje ne sme pripisati nesorazmernega pomena, zato določitev ustreznega zneska globe ne more biti zgolj rezultat izračuna na podlagi skupnega prometa (glej v tem smislu zgoraj v točki 233 navedeno sodbo Sodišča Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 121; zgoraj v točki 178 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, točka 243, in zgoraj v točki 211 navedeno sodbo Evonik Degussa proti Komisiji in Svetu, točka 120).

264 Kot pravilno trdi Komisija, lahko pri določitvi zneska globe zlasti upošteva dejstvo, da imajo velika podjetja običajno pravno in gospodarsko znanje ter infrastrukturo, ki jim omogoča, da lažje spoznajo, da njihovo ravnanje pomeni kršitev, in se zavedajo posledic tega z vidika prava o konkurenci (glej v tem smislu zgoraj v točki 211 navedeno sodbo Evonik Degussa proti Komisiji in Svetu, točka 121), kot določa peti odstavek točke 1(A) Smernic.

265 Namen upoštevanja tega elementa je predvsem kaznovati velika podjetja, za katera se predvideva, da imajo na voljo znanje in zadostna strukturna sredstva, da se lahko zavedajo, da njihovo ravnanje pomeni kršitev, ter ocenijo njegove morebitne koristi. Tako se mora v tem primeru promet, na podlagi katerega Komisija presodi velikost zadevnih podjetij in njihovo sposobnost, da opredelijo naravo in posledice svojega ravnanja, nanašati na položaj podjetij v času kršitve in ne v času sprejetja izpodbijane odločbe (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točki 289 in 290).

266 Vendar v obravnavani zadevi iz izpodbijane odločbe ne izhaja, da so ugotovitve v zvezi s pravno in gospodarsko infrastrukturo prispevale k določitvi faktorja povišanja 3, ki se je uporabil pri globi, naloženi tožečim strankam.

267 Poudariti je namreč treba, da se ta element ne omenja v točkah obrazložitve od 337 do 350 izpodbijane odločbe, v katerih Komisija utemeljuje uporabo faktorja povišanja. Nasprotno, Komisija jasno navaja, da je treba znesek glob določiti „na ravni, ki zagotavlja zadosten odvračalni učinek, ob upoštevanju velikosti in ekonomske moči posameznega podjetja“ (točka 337 obrazložitve izpodbijane odločbe) ter da je treba uporabiti faktor povišanja „za določitev globe na ravni, ki zagotavlja zadosten odvračalni učinek“ (točka 349 obrazložitve izpodbijane odločbe). Komisija v točki 346 obrazložitve izpodbijane odločbe prav tako navaja, da „različna obravnava temelji na prometu vsakega udeleženca na trgu, ki je del kartela, kar je primerna podlaga za opredelitev njegovega pomena pri kršitvi, medtem ko faktor povišanja temelji na skupnem prometu podjetja, ki izraža potrebo po določitvi globe na ravni, ki bo zagotovila odvračalni učinek“.

268 Zato je treba ugotoviti, da faktor povišanja jasno temelji na ugotovitvah iz točk od 258 do 260 zgoraj, in sicer na zaželenem učinku glob na zadevna podjetja.

269 Poleg tega to ugotovitev potrjuje dejstvo, da faktorji povišanja, ki so se uporabili za zadevna podjetja, temeljijo na njihovem skupnem prometu leta 2005, to je v zadnjem poslovnem letu pred sprejetjem izpodbijane odločbe, neodvisno od datuma konca trajanja njihovih kršitev. Tako je na primer v primeru družbe ICI, za katero se je uporabil faktor povišanja 1,5, preteklo več kot pet let med koncem kršitve (1. novembra 1999 v skladu z izpodbijano odločbo) in poslovnim letom 2005. Nasprotno, analizirani del izpodbijane odločbe ne vsebuje navedb v zvezi z velikostjo teh podjetij med obdobji

kršitev. Poleg tega se opozarja, da je družba Total, katere promet se je upošteval pri uporabi faktorja povišanja, začela nadzirati skupino šele aprila 2000, medtem ko je kršitev tožečih strank trajala od 23. januarja 1997 do 12. septembra 2002.

270 Obravnavana zadeva se torej jasno razlikuje od zadeve, v kateri je bila sprejeta navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 213 zgoraj, na katero se je Komisija sklicevala med obravnavo. V odločbi, ki se je izpodbijala v tej zadevi, je Komisija namreč izrecno izpostavila element pravne in gospodarske infrastrukture (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, med drugim točka 275). Iz te sodbe tudi izhaja, da potreba po upoštevanju dejstva, da imajo velika podjetja pravno in gospodarsko infrastrukturo, v okviru povišanja globe predstavlja drugačno utemeljitev kot potreba po zagotovitvi odvračalnega učinka globe in ima drugačne cilje (v točki 213 zgoraj navedena sodba Degussa proti Komisiji, zlasti točke 277, 278 in 289). Tako ni mogoče trditi, da nujno podpira obrazložitev Komisije v izpodbijani odločbi.

271 Prav tako je treba zavrniti argument Komisije, da je morala upoštevati element pravne in gospodarske infrastrukture, ker je predviden v smernicah. V zvezi s tem zadostuje poudariti, da peti odstavek točke 1(A) smernic ne predvideva sistematičnega upoštevanja tega elementa, ampak samo možnost, da ga Komisija upošteva („V splošnem se lahko upošteva tudi dejstvo […]“). Ker se ta element ne obravnava kot obvezen, ga Komisiji ni treba upoštevati v vseh primerih (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 15. marca 2006 v zadevi Daiichi Pharmaceutical proti Komisiji, T-26/02, ZOdl., str. II-713, točka 49).

272 Iz tega sledi, da bi bilo treba za uporabo faktorja povišanja presoditi velikost in ekonomsko moč tožečih strank na dan sprejetja izpodbijane odločbe, ob upoštevanju skupnega prometa družbe Arkema. Kot je bilo navedeno, v primeru, ko je razlog za upoštevanje teh elementov v obravnavani zadevi želeni vpliv globe na zadevno podjetje ter je gospodarska enota, ki je povezovala družbo Arkema z družbo Total, prenehala pred datumom sprejetja izpodbijanje odločbe, se sredstev zadnjega ne more upoštevati za določitev faktorja povišanja, ki se uporablja za družbo Arkema (glej v tem smislu in po analogiji, kar zadeva zgornjo mejo 10 %, sodbo Splošnega sodišča z dne 15. junija 2005 v združenih zadevah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji, T-71/03, T-74/03, T-87/03 in T-91/03, neobjavljena v ZOdl., točka 390).

273 Poleg tega ob upoštevanju utemeljitev iz točke 260 zgoraj ta ugotovitev zaradi dejstva, da je zadevni gospodarski subjekt prenehal le nekaj dni pred sprejetjem izpodbijane odločbe, ni vprašljiva.

274 Prav tako tudi v primeru napake pri upoštevanju prometa družbe Total za določitev faktorja povišanja, ki se naloži tožečim strankam (glej točko 249 zgoraj), ta okoliščina ne more utemeljevati ohranitve zneska naložene globe, če je bila ta določena ob upoštevanju vsebinsko napačnega dejstva (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999 v zadevi Aristrain proti Komisiji, T-156/94, Recueil, str. II-645, točka 586, in z dne 27. septembra 2006 v zadevi Roquette Frères proti Komisiji, T-322/01, ZOdl., str. II-3137, točka 293).

275 Tudi če Splošno sodišče ne more upoštevati odgovora Komisije na vprašanja iz zadeve T-206/06, ki ni del spisa v obravnavani zadevi, je treba poudariti, da ta način presoje izhaja iz prakse odločanja Komisije, o kateri se je razpravljalo med obravnavo (glej odločbi o natrijevem kloratu in toplotnih stabilizatorjih). Komisija je na primer v odločbi o toplotnih stabilizatorjih navedla, da se „faktorja povišanja [, ki temelji na

svetovnem prometu družbe Elf Aquitaine,] ne uporabi za družbi Arkema France in CECA SA, ker ne pripadata več istemu podjetju kot družba Elf Aquitaine“ (glej točko obrazložitve 740 te odločbe). Argument, da so se pri teh odločbah uporabljale nove smernice in da te ne predvidevajo izrecno merila v zvezi s pravnimi in gospodarskimi infrastrukturami, je brezpredmeten, ker se to merilo tudi v obravnavani zadevi ne uporablja, kot je bilo ravnokar poudarjeno. Poleg tega enak pristop izhaja tudi iz odločbe o vodikovem peroksidu in perboratu, ki je bila sprejeta v istem obdobju kot izpodbijana odločba in uporablja enake smernice ter na katero se je Komisija sama sklicevala med obravnavo zaradi primerjave z izpodbijano odločbo, kar zadeva višino glob (glede druge skupine družb glej točki 31 in 463 obrazložitve odločbe o vodikovem peroksidu in perboratu).

276 Ugotovitev iz točke 272 zgoraj ni vprašljiva zaradi dejstva, da sta na podlagi izpodbijane odločbe nekdanji matični družbi skupaj z družbo Arkema solidarno odgovorni za plačilo globe, ker ta temelji na uporabi faktorja povišanja 3 na podlagi prometa skupine Total. Komisija namreč lahko na podlagi člena 2(b) izpodbijane odločbe prosto odloča, ali bo zneske globe, ki so ji določeni, izterjala od ene ali druge vključene pravne osebe. Tako se lahko Komisija odloči za izterjavo celotne globe od tožečih strank (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 13. septembra 2010 v zadevi Trioplast Industrier proti Komisiji, T-40/06, ZOdl., str. II-4893, točka 165).

277 Vendar iz izpodbijane odločbe izhaja, da je Komisija sama menila, da faktor povišanja 3 ni bil ustrezen glede na promet družbe Arkema same (približno 5,7 milijarde EUR leta 2005 na podlagi točke 14 obrazložitve izpodbijane odločbe). V opombi št. 233 k točki 349 obrazložitve izpodbijane odločbe Komisija namreč navaja, da se bo „[z]a družbe Arkema, Altuglas in Altumax […] uporabil ločen faktor povišanja 1,25 za njihov izhodiščni znesek v višini 65 milijonov EUR, na podlagi katerega se lahko

izračuna 55-odstotno povišanje za obdobje pred 50-odstotnim povišanjem zaradi ponovne kršitve […]". V zvezi s tem se opozarja, da Komisija za družbi Total in Elf Aquitaine ni štela, da sta ponovili kršitev (točka 369 obrazložitve izpodbijane odločbe), in je zato uporabila hipotetični faktor povišanja 1,25, da bi zagotovila, da se bo povišanje zaradi ponovne kršitve uporabilo le za elemente izračuna globe za družbo Arkema in njeni hčerinski družbi.

278 Poleg tega je treba poudariti, da se je za družbi ICI in Degussa s prometom več kot 8 milijard EUR in več kot 11 milijard EUR leta 2005 uporabil faktor povišanja 1,5 in 1,75 (glej točko 349 obrazložitve izpodbijane odločbe). V teh okoliščinah je bil faktor povišanja 3 za družbo Arkema utemeljen le z dejstvom, da je bila glede na informacije, na katerih je temeljila odločba Komisije, družba Arkema del skupine Total, katere promet je bil bistveno večji kot promet drugih zadevnih podjetjih in na katere sredstva je lahko računala na dan naložitve globe. Ker se je zdaj izkazalo, da ta pogoj ni izpolnjen, je faktor povišanja 3 previsok glede na faktorje povišanja, ki so se uporabili za druge naslovnike izpodbijane določbe.

279 Spomniti pa je treba, da mora Komisija pri določitvi glob na podlagi člena 23(2) Uredbe št. 1/2003 spoštovati splošna pravna načela, zlasti načeli enakega obravnavanja in sorazmernosti, kot sta bili razviti v sodni praksi Sodišča in Splošnega sodišča (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 77).

280 Zato Splošno sodišče ob upoštevanju okoliščin v obravnavani zadevi meni, da faktor povišanja 3, kar zadeva tožeče stranke, ni utemeljen. Posledice te analize za določitev zneska globe, ki ga morajo plačati tožeče stranke, so preučene v nadaljevanju.

Šesti tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno uporabo prava s strani Komisije pri povišanju globe zaradi ponovne kršitve

281 Ta tožbeni razlog je razdeljen na dva dela.

Prvi del, ki se nanaša na kršitev načel zakonitosti kaznivih dejanj in kazni ter pravne varnosti

282 Tožeče stranke v tožbi s sklicevanjem na obsodbe iz leta 1984, 1986 in 1994, ki se nanašajo na dogodke, ki so se zgodili več kot 20 let in celo skoraj 30 let pred sprejetjem izpodbijane odločbe, trdijo, da je Komisija kršila načeli zakonitosti kaznivih dejanj in kazni ter pravne varnosti. Pristop Komisije naj bi namreč pomenil, da bi se za že obsojeno podjetje vedno lahko uporabila pravila v zvezi s ponovno kršitvijo.

283 Vendar so tožeče stranke v svoji repliki navedle, da so bile seznanjene s sodbo Sodišča z dne 8. februarja 2007 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji (C-3/06 P, ZOdl., str. I-1331), ki je bila izrečena po vložitvi tožbe, ter da po njihovem mnenju „ob upoštevanju te sodbe ni treba ponavljati argumentov“, ki so že bili navedeni. Tožeče stranke so na vprašanja v zvezi s tem, ki so jim bila postavljena v okviru ukrepa procesnega vodstva in med obravnavo, potrdile, da umikajo ta del šestega tožbenega razloga, vendar ohranjajo argumente, predstavljene v okviru drugega dela navedenega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev načela *ne bis in idem* in načela sorazmernosti.

284 Ob upoštevanju tega umika ni treba preučiti prvega dela šestega tožbenega razloga.

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načela *ne bis in idem* in načela sorazmernosti

– Trditve strank

285 Tožeče stranke opozarjajo, da je Komisija povišanje globe zaradi ponovne kršitve v izpodbijani odločbi utemeljila s predhodnimi obsodbami, na podlagi katerih je že bilo uporabljeno povišanje globe za družbo Arkema zaradi ponovne kršitve v odločbah o organskih peroksidih, MCAA ter vodikovem peroksidu in perboratu. S tem naj bi Komisija družbo Arkema štirikrat obsodila za isto kršitev in tako kršila načelo *ne bis in idem*.

286 Tožeče stranke v zvezi s tem opozarjajo, da gre za ponovno kršitev, kadar oseba po pravnomočni obsodbi za prvo kršitev stori novo pod pogoji, ki jih določa zakon, in najpogosteje v določenem obdobju. Ponovna kršitev naj bi bila torej pogojena s prvo obsodbo. Vendar po mnenju tožečih strank ta pogojenost ne sme biti stalna in lahko traja le do druge obsodbe. Tožeče stranke menijo, da lahko, če obsojeni kljub poostritvi sankcije zaradi ponovne kršitve stori tretjo kršitev, nova poostritev sankcije zaradi ponovne kršitve temelji le na drugi kršitvi. Po njihovem mnenju bi kakršna koli drugačna razlaga pomenila dvakratno poostritev sankcije zaradi iste kršitve.

287 Zato tožeče stranke menijo, da bi morala Komisija v obravnavani zadevi upoštevati, da so bile obsodbe iz leta 1984, 1986, 1988 in 1994 že upoštevane pri določitvi globe v odločbi o organskih peroksidih, tako da se v naslednjih zadevah ni več mogoče sklicevati na ponovno kršitev družbe Arkema na podlagi teh obsodb. Nasprotno pa

bi se po mnenju tožečih strank Komisija lahko sklicevala na ponovno kršitev družbe Arkema na podlagi odločb o organskih peroksidih, MCAA ter vodikovem peroksidu in perboratu. Vendar trdijo, da so bile obsodilne odločbe v teh treh zadevah sprejete šele po obdobju kršitve, na katero se nanaša izpodbijana odločba, in da zato v obravnavani zadevi ni šlo za ponovno kršitev.

288 Poleg tega tožeče stranke na argument Komisije, da je uporaba obteževalne okoliščine ponovne kršitve utemeljena s potrebo po zagotovitvi odvračalnega učinka glob, odgovarjajo, da je Komisija to že upoštevala pri povišanju izhodiščnega zneska globe za družbo Arkema zaradi njene pripadnosti veliki skupini. Prav tako menijo, da je Komisija z dvakratnim povišanjem zneska globe iz istega razloga ponovno kršila načelo *ne bis in idem*.

289 Dalje naj bi Komisija s povišanjem globe zaradi ponovne kršitve na podlagi istih obsodb v štirih različnih zadevah kršila tudi načelo sorazmernosti. Po mnenju tožečih strank se je odvračalni učinek, ki je cilj povišanja globe, zadosti zagotovil s 50-odstotnim povišanjem, ki se je uporabilo v odločbi o organskih peroksidih, in še toliko bolj z novim 50-odstotnim povišanjem, ki se je uporabilo v odločbi o MCAA leta 2005 ter odločbi o vodikovem peroksidu in perboratu leta 2006. Tožeče stranke trdijo, da zato dodatno podobno povišanje v izpodbijani odločbi ni potrebno, zlasti ker so dejanska stanja štirih odločb sočasna, tako da Arkema ni mogla prilagoditi svojega ravnanja, da bi upoštevala tri predhodne obsodbe iz let 2003, 2005 in 2006.

290 Tožeče stranke v repliki poudarjajo, da je povišanje globe družbe Arkema zaradi ponovne kršitve očitno v nasprotju z načelom sorazmernosti, če temelji na odločbah o organskih peroksidih, MCAA ter vodikovem peroksidu in perboratu, kot izhaja iz argumentov Komisije. Takšno povišanje naj bi bilo namreč nepotrebno in

nesorazmerno, saj so kršitve, na podlagi katerih je bilo sprejetih več odločb, sočasne, tako da podjetje ne moglo prilagoditi svojega ravnanja, da bi upoštevalo predhodne obsodbe.

291 Komisija te argumente izpodbija.

– Presoja Splošnega sodišča

292 Poudariti je treba, da načelo *ne bis in idem*, ki je temeljno načelo prava Unije in je tudi navedeno v členu 50 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, razglašene 7. decembra 2000 v Nici (UL C 364, str. 1), na področju konkurence prepoveduje, da bi bilo podjetje še enkrat obsojeno ali preganjano zaradi protikonkurenčnega ravnanja, za katero je že bilo kaznovano ali za katero je bilo ugotovljeno, da zanj ni odgovorno, v predhodni odločbi, ki je ni več mogoče izpodbijati (glej v tem smislu zgoraj v točki 252 navedeno sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji, točka 59). Za uporabo načela *ne bis in idem* morajo biti izpolnjeni trije pogoji, in sicer istovetnost dejstev, enotnost kršitelja in enotnost pravno varovanega interesa (sodba Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točka 338).

293 Ugotoviti je treba, da to načelo nikakor ni kršeno zaradi dejstva, da izpodbijana odločba temelji na predhodnih obsodbah, ki so že upravičile uporabo povišanja globe za družbo Arkema zaradi ponovne kršitve v odločbah o organskih peroksidih, MCAA ter vodikovem peroksidu in perboratu. Dejstvo, da je Komisija v štirih odločbah ugotovitev o ponovni kršitvi oprla na iste predhodne obsodbe, v nobenem primeru ne pomeni, da je Komisija „družbo Arkema štirikrat obsodila za isto kršitev“, kot trdijo tožeče stranke.

294 V zvezi s tem se opozarja, da je morebitna ponovna kršitev eden izmed dejavnikov, ki se upoštevajo pri analizi teže zadevne kršitve (zgoraj v točki 283 navedena sodba Groupe Danone proti Komisiji, točka 26). Namen upoštevanja ponovne kršitve je spodbuditi podjetja, ki so izkazala težnjo kršiti pravila konkurence, da spremenijo svoje ravnanje. Komisija lahko zato v vsakem primeru upošteva indice, ki lahko potrdijo tako težnjo, vključno s časom, ki je pretekel med zadevnimi kršitvami (zgoraj v točki 283 navedena sodba Groupe Danone proti Komisiji, točka 39).

295 Družba Arkema je torej na podlagi kršitev, ki jih navajajo tožeče stranke, ponovila kršitev, kar utemeljuje upoštevanje tega elementa v okviru analize teže vsake od teh kršitev. Zlasti je vsaka od navedenih kršitev zase pomenila ponovno kršitev pravil konkurence, kot je ugotovljeno v okviru odločb iz let 1984, 1986 in 1994, kar potrjuje verjetnost, da družbe Arkema posledice teh obsodb niso izučile (glej v tem smislu zgoraj v točki 283 navedeno sodbo Groupe Danone proti Komisiji, točka 40).

296 Zato se je upoštevanje elementa, povezanega s ponovno kršitvijo v okviru zadev, ki jih navajajo tožeče stranke, obvezno nanašalo na analizo teže vsake od zadevnih kršitev. Tako je Komisija v nasprotju s trditvami tožečih strank družbo Arkema obsodila za štiri ločene kršitve, zato pogoj istovetnosti dejstev (glej točko 292 zgoraj) v obravnavani zadevi očitno ni izpolnjen.

297 Poleg tega bi rešitev, ki so jo predlagale tožeče stranke, pomenila, da Komisija v okviru sprejete odločbe ne bi smela upoštevati ponovne kršitve samo zaradi tega, ker je zadevno podjetje hkrati storilo druge kršitve konkurenčnega prava. Takšna rešitev bi bila v nasprotju s ciljem, ki ga ima upoštevanje ponovne kršitve pri določitvi globe.

298 Treba je tudi zavrniti argument, da je Komisija kršila načelo *ne bis in idem*, ker je uporabo obteževalne okoliščine ponovne kršitve utemeljila s potrebo, da se zagotovi odvračalni učinek glob, medtem ko je bilo to že upoštevano. Komisija je namreč za izračun zneska globe upoštevala samo tiste dejanske okoliščine, za katere je menila, da so pomembne za določanje zneska v višini, ki omogoča zadostni odvračalni učinek, in tožečih strank ni dvakrat obsodila za isto kršitev (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 25. oktobra 2005 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, T-38/02, ZOdl., str. II-4407, točka 358). V zvezi s tem je treba opozoriti, da je zahteva po zagotovitvi odvračalnega učinka splošna zahteva, ki mora voditi Komisijo ves čas postopka izračuna globe (zgoraj v točki 180 navedena sodba Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 131).

299 Vsekakor je treba poudariti, da se vsako od teh meril ocenjevanja teže kršitve upošteva iz drugih razlogov. Tako se skupni promet zadevnega podjetja upošteva zaradi potrebe po določitvi globe na ravni, ki bi bila dovolj odvračalna glede na velikost in ekonomsko moč podjetja. Upoštevanje ponovne kršitve je utemeljeno na podlagi potrebe po dodatnem odvračalnem učinku, ki jo dokazuje dejstvo, da tri predhodne ugotovitve kršitve niso zadostovale za preprečitev četrte ponovitve kršitve (glej v tem smislu zgoraj v točki 298 navedeno sodbo Groupe Danone proti Komisiji z dne 25. oktobra 2005, točka 358).

300 Zdi se, da glede očitka, ki se nanaša na kršitev načela sorazmernosti s strani Komisije, tožeče stranke trdijo, da bi morala Komisija upoštevati odvračalni učinek, ki so ga na tožečo stranko imela povišanja iz odločb o organskih peroksidih, MCAA ter vodikovem peroksidu in perboratu. Spomniti pa je treba, da zaradi razlogov iz točk od 228 do 235 zgoraj Komisiji pri določanju odvračalnega učinka globe ni treba upoštevati glob, ki jih je istemu podjetju naložila v okviru drugih zadev. Ta ugotovitev prav tako velja za povišanja zaradi ponovne kršitve. Neupoštevanje dejstva, da je zadevno podjetje ponovilo kršitev, samo zato ker je bilo poleg sporne kršitve soudeleženo pri

drugih kršitvenih ravnanjih, ki jih je Komisija sankcionirala, bi bilo v nasprotju s ciljem odvračanja.

301 Poleg tega v okoliščinah v obravnavani zadevi stopnja povišanja za 50 % glede na ta cilj ni nesorazmerna.

302 Nazadnje, v nasprotju s predlogi tožečih strank (glej točko 290 zgoraj) je iz točk 358 in 369 obrazložitve izpodbijane odločbe jasno razvidno, da ugotovitev o ponovni kršitvi v obravnavani zadevi ni temeljila na odločbah o organskih peroksidih, MCAA ter vodikovem peroksidu in perboratu.

303 Zato je treba drugi del šestega tožbenega razloga, ki je edini vključen v spor, zavrniti.

Sedmi tožbeni razlog, ki se nanaša na nepravilno ugotovljeno dejansko stanje, ker naj Komisija tožečim strankam ne bi odobrila znižanja globe, čeprav naj družba Arkema nekaterih praks, ki se ji očitajo, dejansko ne bi izvajala

Trditve strank

304 Tožeče stranke navajajo, da je družba Arkema med upravnim postopkom dokazala, da je nekatere sporne dogovore izvajala le deloma, kot je Komisija tudi sama priznala v izpodbijani odločbi. Tožeče stranke zato menijo, da bi morala Komisija v skladu

s smernicami in sodno prakso to olajševalno okoliščino upoštevati pri določitvi zneska globe. Splošnemu sodišču torej predlagajo, naj bistveno zniža znesek globe zaradi upoštevanja, da družba Arkema nekaterih praks, ki se ji očitajo, dejansko ni izvajala.

305 V zvezi s tem tožeče stranke navajajo, da se je družba Degussa večkrat pritožila zaradi neupoštevanja dogovorov s strani družbe Arkema o dvigu cen, dogovorjenih med proizvajalci, kot dokazujejo opisi več sestankov v izpodbijani odločbi (točke 123, 128 in 133 obrazložitve izpodbijane odločbe).

306 Tožeče stranke prav tako poudarjajo, da se glede na prakso odločanja Komisije znižanje globe lahko odobri na podlagi delnega neizvajanja kršitvenih dogovorov. Tožeče stranke zato menijo, da v nasprotju s trditvijo Komisije v odgovoru na tožbo zgolj dejstvo, da je podjetje izvajalo le nekatere prakse, ki se mu očitajo, samo po sebi ne izključuje možnosti uveljavljanja olajševalnih okoliščin.

307 Komisija to trditev izpodbija.

Presoja Splošnega sodišča

308 Kot izhaja iz sodne prakse, je treba v zvezi z uveljavljanjem olajševalnih okoliščin zaradi dejanskega neizvajanja kršitvenih dogovorov preveriti, ali je na podlagi navedenih okoliščin mogoče ugotoviti, da se je zadevno podjetje v obdobju, ko je sodelovalo pri kršitvenih dogovorih, dejansko izognilo njihovemu izvajanju in je na trgu ravnalo konkurenčno ali vsaj da je očitno in bistveno kršilo obveznosti v okviru kartela, tako

da je motilo njegovo delovanje (zgoraj v točki 271 navedena sodba Daiichi Pharmaceutical proti Komisiji, točka 113, in zgoraj v točki 180 navedena sodba Carbone-Lorraine proti Komisiji, točka 196).

309 V nasprotju s trditvami Komisije v obravnavani zadevi samo okoliščina, da tožeče stranke priznavajo delno izvajanje nekaterih spornih dogovorov, ne zadošča za utemeljitev zavrnitve uveljavljanja olajševalne okoliščine, na katero se sklicujejo (glej v tem smislu v točki 308 navedeno sodbo Daiichi Pharmaceutical proti Komisiji, točki 102 in 116, in zgoraj v točki 180 navedeno sodbo Carbone-Lorraine proti Komisiji, točki 197 in 223). Treba je namreč tudi preveriti, ali so tožeče stranke dokazale, da so očitno in bistveno kršile obveznosti v okviru zadevnega kartela v taki meri, da so povzročile motnje v njegovem delovanju.

310 Opozoriti je treba, da tožeče stranke v tožbi svoje predloge utemeljujejo na podlagi treh natančnih okoliščin, ki naj bi dokazovale, da se je družba Degussa večkrat pritožila zaradi neupoštevanja dogovorov s strani družbe Arkema o dvigu cen, dogovorjenih med proizvajalci.

311 Prvič, tožeče stranke navajajo, da je Komisija v točki 123 obrazložitve izpodbijane odločbe ugotovila, da je bil cilj sestanka poleti 1999 „vrnitev zaupanja družbe Degussa v zanesljivost ravnanja družbe Arkema in družbe ICI na trgu, ki je v preteklosti trpelo zaradi neuporabe ali le delne uporabe ciljnih cen“ s strani teh dveh družb.

312 Drugič, tožeče stranke se sklicujejo na točko 128 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri je Komisija ugotovila, da je sestanek z dne 24. februarja 2000 v zvezi s komponentami za modeliranje sklicala družba Degussa v odziv na ravnanje družbe Arkema

glede nekaterih strank v avtomobilskem sektorju. Komisija poudarja, da je na tem sestanku „družba Degussa družbi Arkema posredno očitala, da ni upoštevala dviga cen v avtomobilskem sektorju“.

313 Tretjič, tožeče stranke se opirajo na besedilo točke 129 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri se je Komisija sklicevala na sestanek z dne 27. junija 2000 v zvezi s komponentami za modeliranje po sklenitvi dolgoročne dobavne pogodbe družbe Arkema z glavno stranko na trgu po ceni, ki je bila nižja od ciljne cene, dogovorjene med konkurenti na sestanku v Dublinu (Irska) oktobra 1999. Komisija pri tem ugotavlja, da je „dejstvo, da družba Arkema namerno ni uporabljala ciljnih cen, družba Degussa obravnavala kot hudo zlorabo zaupanja“. Komisija se je v točki 133 obrazložitve izpodbijane odločbe sklicevala tudi na „pomemben spor“ med družbama Degussa in Arkema na tem sestanku.

314 Kljub temu je treba ugotoviti, da samo sklicevanje na te dele izpodbijane odločbe ne dokazuje, da so pogoji iz točke 308 zgoraj izpolnjeni.

315 Najprej je treba poudariti, da navedeni deli zadevajo vse sestanke v zvezi s komponentami za modeliranje na osnovi PMMA, to pomeni samo enega od treh izdelkov, ki so predmet enotne kršitve, ki jo Komisija obravnava v izpodbijani odločbi. Vendar tožeče stranke niso predložile nobenega objektivnega elementa, ki bi Splošnemu sodišču omogočil presojo vpliva nespoštovanja dogovorov o tem izdelku na delovanje celotnega zadevnega kartela. Kot izhaja iz točke 5 obrazložitve izpodbijane odločbe, predstavljajo PMMA komponente za modeliranje le 36 % skupnega trga PMMA v smislu porazdelitve metakrilata metila med tri izdelke PMMA.

316 Poleg tega je treba zlasti v zvezi s trditvijo iz točke 123 obrazložitve izpodbijane odločbe, da družbi Arkema in ICI „v preteklosti [...] ciljnih cen nista uporabljali ali sta jih uporabljali le delno“, ugotoviti, da tožeče stranke niso predložile nobenega elementa, ki bi omogočil razumevanje dejanskega obsega tako v smislu vsebine kot v smislu trajanja.

317 Kot izhaja iz točke 123 obrazložitve izpodbijane odločbe, je treba po eni strani poudariti, da so se ciljne cene uporabljale delno. Vendar tožeče stranke ne pojasnjujejo, kakšen je bil obseg te „delne neuporabe“. Tožeče stranke ne trdijo, da je neuporaba dosegla takšno raven, da bi bilo moteno delovanje zadevnega kartela. Poleg tega je iz izpodbijane odločbe razvidno, da so si udeleženci na zadevnem sestanku v okviru zadevnega kartela izmenjali poslovno kočljive informacije (glej zadnji stavek točke 123 obrazložitve izpodbijane odločbe in točko 117 obrazložitve, na katero se sklicuje).

318 Po drugi strani pa tožeče stranke ne navajajo, za katero obdobje je šlo. Čeprav je zadevni sestanek potekal poleti leta 1999, se je kršitev začela 23. januarja 1997 (glej točko 109 obrazložitve izpodbijane odločbe). Medtem je družba Arkema sodelovala na več protikonkurenčnih sestankih, v opisu katerih v izpodbijani odločbi motnje, zlasti kar zadeva delovanje zadevnega kartela, niso navedene (glej točke od 111 do 119 obrazložitve izpodbijane odločbe).

319 Trditve tožečih strank, ki izhajajo iz točk 128, 129 in 133 obrazložitve izpodbijane odločbe, v bistvu temeljijo na dolgoročni dobavni pogodbi, sklenjeni po ceni, ki je nižja od ciljne cene, dogovorjene med konkurenti na sestanku v Dublinu oktobra 1999. Čeprav je Komisija to podjetje opredelila kot „veliko stranko“ (točka 129 obrazložitve izpodbijane odločbe) in navedla, da gre za „5000 t/leto“ (opomba št. 131 v izpodbijani odločbi), tožeče stranke niso predložile nobenega konkretnega elementa, ki

bi omogočil presojo pomembnosti te pogodbe glede na sodelovanje med udeleženci v zadevnem kartelu na področju komponent za modeliranje na osnovi PMMA niti, *a fortiori*, v okviru enotne kršitve v zvezi s tremi PMMA izdelki.

320 Poleg tega je treba poudariti, da gre za pogodbo, podpisano v prvi polovici leta 2000 (glej točki 128 in 129 obrazložitve izpodbijane odločbe), ki ne upošteva dviga cen, določenih oktobra 1999, medtem ko je družba Arkema v kartelu sodelovala od 23. januarja 1997 do 12. septembra 2002. Prav tako je treba poudariti, da se kljub omenjanju „pomembnega spora" (točka 133 obrazložitve) in „hude zlorabe zaupanja" (točka 129 obrazložitve) v izpodbijani odločbi zdi jasno, da so družba Atofina in drugi udeleženci kljub sporu še naprej sodelovali (glej zlasti točki 131 in 134 obrazložitve izpodbijane odločbe), kar je vključevalo celo izmenjavo informacij o cenah v zvezi z isto stranko na sestanku z dne 9. februarja 2001 (glej točko 131 obrazložitve izpodbijane odločbe v zvezi s sestankom z dne 9. februarja 2001).

321 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da so na podlagi okoliščin, ki so jih navedle tožeče stranke, dokazane največ nekatere pomanjkljivosti v učinkovitosti zadevnega kartela, kar zadeva komponente za modeliranje na osnovi PMMA, in en primer, ko družba Arkema za eno stranko ni uporabila ciljnih cen, dogovorjenih za te izdelke. Poleg tega je Komisija sama priznala, da so obstajala obdobja, v katerih udeleženci zadevnega kartela niso upoštevali sklenjenih dogovorov (glej točko 329 obrazložitve izpodbijane odločbe), in da nekatere odločitve niso bile izvedene v celoti (točka 379 obrazložitve izpodbijane odločbe). Vendar ob upoštevanju dejstva, da zadevna kršitev glede na izpodbijano odločbo pomeni enotno kršitev v zvezi s tremi izdelkih, da je ta kršitev trajala od 23. januarja 1997 do 12. septembra 2002 in je vključevala več delov, vključno z izmenjavo zaupnih podatkov o trgih in podjetjih (glej točko 3 obrazložitve izpodbijane odločbe), te okoliščine ne zadostujejo za izpolnitev pogojev iz točke 308 zgoraj. Poleg tega tožeče stranke niti ne trdijo, da so kršile obveznosti za

izvajanje zadevnega kartela v taki meri, da so povzročile motnje v njegovem delovanju, kot zahteva sodna praksa.

322 Po eni strani je torej treba ugotoviti, da Komisija upravičeno ni upoštevala olajševalne okoliščine v zvezi z dejanskim neizvajanjem kršitvenih dogovorov, po drugi strani pa znižanje zneska globe na tej podlagi ni upravičeno niti v okviru neomejene pristojnosti Splošnega sodišča.

323 Tako je treba ta tožbeni razlog in zahtevo tožečih strank za znižanje globe na tej podlagi zavrniti.

Osmi tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno uporabo prava in napačno ugotovljeno dejansko stanje zaradi zavrnitve znižanja globe tožečim strankam s strani Komisije na podlagi „drugih dejavnikov“

Trditve strank

324 Tožeče stranke navajajo, da je družba Arkema v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah zahtevala znižanje globe, ki ji je bila naložena, zaradi „drugih dejavnikov“ v smislu smernic, da bi se upoštevale visoke globe, ki jih je družbi nedavno naložila Komisija. Z zavrnitvijo tega znižanja, ker naj družba Arkema ne bi „navedla nobenega argumenta, ki bi kazal na to, da je v težkem položaju“ (točka 396 obrazložitve izpodbijane odločbe), naj bi Komisija napačno uporabila pravo in napačno ugotovila dejansko stanje.

325 Tožeče stranke navajajo, da je Komisija v dveh nedavnih odločbah znižala končni znesek globe na podlagi točke 5(b) smernic, ker je bilo zadevno podjetje nekoliko prej že obsojeno na plačilo znatnih glob. Gre za Odločbo Komisije C(2002) 5083 konč. z dne 17. decembra 2002 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/E-2/37.667 – Posebni grafiti) (v nadaljevanju: odločba o posebnih grafitih) ter Odločbo Komisije C(2003) 4457 z dne 3. decembra 2003 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/38.359 – Elektrotehnični in mehanski ogljikovi in grafitni proizvodi) (v nadaljevanju: odločba o ogljikovih in grafitnih proizvodih). Čeprav se zdi, da je Komisija v obeh odločbah navedla, da znižanje temelji na finančnem položaju zadevnega podjetja, lahko po mnenju tožečih strank znižanje dejansko temelji le na upoštevanju nedavne obsodbe na visoke globe.

326 Iz navedenih odločb je namreč razvidno, da je Komisija menila, da bi znižanje zneska globe za podjetje na podlagi njegovega finančnega položaja omogočilo neupravičeno konkurenčno prednost podjetjem, ki so najmanj prilagojena tržnim razmeram, in bi lahko povzročilo diskriminacijo v razmerju do drugih podjetij v postopku. Zato tožeče stranke menijo, da Komisija ni imela utemeljenega razloga za sklicevanje na finančni položaj zadevnega podjetja, vključno skupaj z drugimi dejavniki za odobritev znižanja globe.

327 Tožeče stranke navajajo, da je Komisija družbi Arkema nedavno naložila visoke globe v skupnem znesku približno 180 milijonov EUR zaradi sodelovanja v kartelnih dejavnostih, ki so vsaj deloma potekale sočasno s praksami, kaznovanimi v skladu z izpodbijano odločbo. Gre za odločbe o organskih peroksidih, MCAA ter vodikovem peroksidu in perboratu.

328 Ob upoštevanju teh obsodb tožeče stranke menijo, da jim ne bi bilo treba izreči celotnega končnega zneska globe (in sicer 219,13125 milijona EUR) za zagotovitev učinkovitega odvračalnega učinka. Po njihovem mnenju bi morala Komisija torej upoštevati „druge dejavnike“. Zato tožeče stranke Splošno sodišče pozivajo, naj zniža znesek njihove globe, pri čemer naj se upoštevajo globe, ki jih je družba Arkema nedavno plačala.

329 Komisija to trditev izpodbija.

Presoja Splošnega sodišča

330 Najprej je treba opozoriti, da se praksa odločanja Komisije ne more uporabiti kot pravni okvir za globe na področju konkurence. Komisija ima namreč na področju določitve zneskov glob široko diskrecijsko pravico in ni zavezana predhodnim presojam (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, T-329/01, ZOdl., str. I-3255, točke 108 do 110 in navedena sodna praksa). Tako je preprosto sklicevanje tožečih strank na odločbo o posebnih grafitih ter odločbo o ogljikovih in grafitnih proizvodih samo po sebi brezpredmetno, ker Komisija te zadeve ni bila dolžna presojati enako (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Archer Daniels Midland proti Komisiji, točka 111).

331 Poleg tega je treba ugotoviti, da je Komisija v obeh odločbah znižala znesek globe, naložene zadevnemu podjetju v tej zadevi zaradi resnih finančnih težav skupaj z eno in nato dvema nedavnima obsodbama na plačilo glob za hkrati storjene kršitve konkurenčnega prava. Vendar tožeče stranke ne trdijo, da so bile v položaju, primerljivem

s položajem zadevnega podjetja, zlasti kar zadeva finančno trdnost (glej točke 556 do 559 obrazložitve odločbe o posebnih grafitih in točko 360 obrazložitve odločbe o ogljikovih in grafitnih proizvodih).

332 Poudariti je treba, da je argument, na podlagi katerega znižanje zneska globe ne more temeljiti na nedavnih obsodbah tega podjetja, ker Komisija glede na sodno prakso in besedilo teh odločb ni imela utemeljenega razloga za upoštevanje finančnega položaja zadevnega podjetja samega ali skupaj z drugimi elementi, v nasprotju z besedilom teh odločb. Poleg tega se je pri tej točki treba sklicevati na zgoraj v točki 180 navedeno sodbo Carbone-Lorraine proti Komisiji (točke od 311 do 317), v kateri je bil isti argument, ki ga je predložil eden od naslovnikov odločbe o ogljikovih in grafitnih proizvodih, zavrnjen.

333 Zato Komisija ni storila nobene napake s tem, da je v točki 396 obrazložitve izpodbijane odločbe zavrnila argument tožečih strank, na katerega so se sklicevale v oddelku „Drugi dejavniki“, ker družba Arkema ni navedla nobenega argumenta, ki bi kazal na to, da je družba v zelo težkem finančnem položaju.

334 Poleg tega znižanje globe, ki ga zahtevajo tožeče stranke, v okviru izvajanja neomejene pristojnosti Splošnega sodišča ni ustrezno.

335 Zgolj dejstvo, da so bile tožeče stranke nedavno obsojene na plačilo treh drugih glob zaradi deloma sočasnih kršitev, namreč ne more upravičiti znižanja globe, naložene v obravnavani zadevi. Če bi se naknadno znižanje globe utemeljevalo s predhodno kaznovanostjo, bi to povzročilo protislovni položaj, v katerem bi si podjetje, ki bi sodelovalo v več kartelih, postopno zmanjševalo mejni znesek vsake kazni. Takšen položaj bi bil očitno v nasprotju s ciljem odvračalnega učinka glob.

336 Vendar tožeče stranke niso predložile nobenega dokaza, da bi bile zaradi naložitve globe v obravnavani zadevi skupaj z drugimi nedavnimi globami postavljene v poseben položaj. Poleg tega je treba poudariti, da sta z izjemo globe, naložene v odločbi o organskih peroksidih, družbi Elf Aquitaine in Total skupaj z družbo Arkema v velikem delu solidarno odgovorni za plačilo teh glob. Znesek glob, naloženih družbi Arkema na podlagi štirih odločb, ostaja vsekakor pod pragom 10 % prometa družbe Arkema leta 2005, navedenem v točki 14 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki je določen v Uredbi št. 1/2003 za eno samo globo.

337 Zato je treba ta tožbeni razlog in zahtevo tožečih strank za znižanje globe na tej podlagi zavrniti.

Sklepne ugotovitve

338 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba tožbo v celoti zavrniti, pri čemer je izvzeta zahteva tožečih strank po znižanju povišanja globe, ki se je zanje uporabila zaradi odvračalnega učinka.

339 Ob upoštevanju navedenih ugotovitev (glej točke od 247 do 280 zgoraj) Splošno sodišče meni, da mora v okviru svoje neomejene pristojnosti znižati znesek globe, ki jo morajo plačati tožeče stranke, ob upoštevanju dejstva, da tožečih strank na dan naložitve globe skupina Total ni več nadzirala.

340 Za ponovni izračun tega zneska se Splošnemu sodišču zdi ustrezno upoštevati metodologijo, ki se uporablja v izpodbijani odločbi, pri čemer se faktor povišanja 3, ki se je za tožeče stranke uporabil v točki 349 obrazložitve izpodbijane odločbe, nadomesti s faktorjem povišanja 1,25. Glede na okoliščine v obravnavani zadevi in zlasti ob upoštevanju povišanj, uporabljenih za druge naslovnike izpodbijane odločbe, Splošno sodišče namreč meni, da je tako povišanje ustrezno za zagotovitev zadostno odvračalnega učinka globe, naložene tožečim strankam.

341 Zlasti se ne ugodi zahtevi Komisije, ki je bila predstavljena na obravnavi, katere cilj je v bistvu, da Splošno sodišče upošteva element v zvezi s pravnimi in gospodarskimi strukturami zadevne družbe v trenutku kršitve z namenom ohranitve faktorja povišanja 3, ki se je uporabil za tožeče stranke.

342 Opozoriti je treba, da izvajanje neomejene pristojnosti ob določitvi višine naloženih glob ne sme privesti do diskriminacije med podjetji, ki so sodelovala pri dogovoru ali usklajenem ravnanju v nasprotju s členom 81(1) ES (sodbi Sodišča z dne 16. novembra 2000 v zadevi Sarrió proti Komisiji, C-291/98 P, Recueil, str. I-9991, točka 97, in z dne 25. januarja 2007 v zadevi Dalmine proti Komisiji, C-407/04 P, ZOdl., str. I-829, točka 152). Ker se ta element ni upošteval pri drugih naslovnikih izpodbijane odločbe (glej točke 266 do 271 zgoraj), povišanje zneska globe, naložene tožečim strankam, na tej podlagi ne bi bilo upravičeno.

343 Tudi če bi bilo treba pri določitvi zneska globe ta element upoštevati, uporaba faktorja povišanja 3 zaradi zadostnega odvračalnega učinka globe za tožeče stranke v nobenem primeru ne bi bila utemeljena. To bi namreč pomenilo, da bi se za tožeče stranke uporabljal isti faktor povišanja kot za njihove nekdanje matične družbe, čeprav so v očitno drugačnem položaju, kar zadeva bistvene cilje uvedbe takega povišanja (v tem smislu glej tudi zgoraj v točki 213 navedeno sodbo Degussa proti Komisiji, točka 340).

344 Poleg tega je bilo razsojeno, da se ne sme razlikovati med podjetjema, katerih promet v vsakem primeru upravičuje njuno uvrstitev med velika podjetja z znanjem ter pravnimi in gospodarskimi infrastrukturami, kar jima omogoča, da lažje spoznata, da njuno ravnanje pomeni kršitev, in ugotovita posledice svojega ravnanja (zgoraj v točki 213 navedena sodba Degussa proti Komisiji, točka 340). Vendar bi se lahko v obravnavani zadevi vsa podjetja, navedena v točki 349 obrazložitve izpodbijane odločbe, kot tudi družba Arkema glede na njen promet obravnavali kot velika podjetja s pravno in gospodarsko infrastrukturo, ki jim omogoča, da lažje spoznajo, da njihovo ravnanje pomeni kršitev (v tem smislu glej zgoraj v točki 213 navedeno sodbo Degussa proti Komisiji, točka 294). Zato je ob upoštevanju faktorjev povišanja, ki se uporabljajo za druga podjetja (1,75 za družbo Degussa; 1,5 za družbo ICI in hipotetični faktor 1,25 za družbo Arkema), v obravnavani zadevi faktor povišanja 3 utemeljen le na podlagi zelo velikega prometa družbe Total na dan naložitve globe.

345 Kar zadeva nov izračun zneska globe, za katero so odgovorne tožeče stranke, je treba opozoriti na besedilo člena 2 izpodbijane odločbe, na podlagi katerega se za „kršitve iz člena 1 naložijo naslednje globe: […] b) Arkema […], Altuglas International [...] in Altumax Europe [...], ki so skupaj in solidarno odgovorne za: [219.131.250] EUR, od česar je družba Total [...] skupno in solidarno odgovorna za 140,4 milijona EUR, družba Elf Aquitaine [...] pa je skupno in solidarno odgovorna za 181,35 milijona EUR“.

346 Glede na to besedilo in tudi iz razlogov izpodbijane odločbe glede izračuna globe je treba razlikovati med dvema deloma globe.

347 Na prvem mestu so bile tožeče stranke solidarno odgovorne za plačilo zneska 37.781.250 EUR, pri čemer odgovornost družb Elf Aquitaine in Total ni vključena v ta znesek.

348 Kot izhaja iz izpodbijane odločbe, gre za znesek na podlagi povišanja zaradi ponovne kršitve, za plačilo katerega družbi Elf Aquitaine in Total nista bili odgovorni in pri katerem je Komisija nato uporabila 40-odstotno znižanje na podlagi obvestila o ugodni obravnavi. Opozoriti pa je treba, da se je Komisija za določitev zneska povišanja zaradi ponovne kršitve oprla na hipotetični faktor 1,25 zaradi zadostno odvračalnega učinka (glej opombo št. 233 k točki 349 obrazložitve izpodbijane odločbe). Ugotovitve iz točk od 247 do 280 zgoraj ne vplivajo na ta znesek, zato se znesek 37.781.250 EUR, ki ga morajo plačati tožeče stranke, z izjemo njihovih nekdanjih matičnih družb, ne sme spremeniti.

349 Na drugem mestu so bile tožeče stranke skupaj z družbo Elf Aquitaine solidarno odgovorne za plačilo zneska 181,35 milijona EUR, od katerega je bila družba Total solidarno odgovorna za 140,4 milijona EUR. Gre torej za znesek globe, ki ni posledica upoštevanja ponovne kršitve.

350 Znesek 181,35 milijona EUR je zlasti posledica uporabe faktorja povišanja 3. Ker uporaba tega faktorja za tožeče stranke ni bila utemeljena, je torej treba ta znesek zanje ponovno izračunati z uporabo faktorja povišanja 1,25 in ob upoštevanju metodologije, ki jo je Komisija uporabila v izpodbijani odločbi.

351 Zato se solidarna odgovornost tožečih strank za plačilo tega dela globe zniža na 75.562.500 EUR.

352 Nazadnje je treba opozoriti, da na podlagi člena 23(2) Uredbe št. 1/2003 za vsako podjetje, udeleženo pri kršitvi, globa ne presega 10 % njegovega skupnega prometa v predhodnem poslovnem letu. Le če se izkaže, da je več naslovnikov odločbe, s katero je naložena globa, del podjetja v smislu gospodarskega subjekta, odgovornega za

kršitev, ki se kaznuje, in to tudi na dan sprejetja te odločbe, se lahko v skladu s sodno prakso zgornja meja izračuna na podlagi skupnega prometa tega podjetja, to je vseh njegovih delov. Nasprotno, če je ta gospodarska enota medtem prenehala, ima vsak naslovnik odločbe pravico do individualne uporabe zadevne zgornje meje (zgoraj v točki 272 navedena sodba Tokai Carbon in drugi proti Komisiji, točka 390).

353 Tako je treba še preveriti, ali znesek globe, ki ga morajo tožeče stranke plačati, presega 10 % skupnega prometa družbe Arkema leta 2005. Tožeče stranke so odslej solidarno odgovorne za plačilo globe v višini 113.343.750 EUR (znesek 37.781.250 EUR iz točke 348 zgoraj plus znesek 75.562.500 EUR iz točke 351 zgoraj). Ugotoviti je torej treba, da ta znesek ne presega 10 % prometa družbe Arkema leta 2005, kot izhaja iz točke 14 obrazložitve izpodbijane odločbe. Poleg tega enako velja za vmesni znesek, določen pred uporabo znižanja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi.

Stroški

354 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. V skladu s členom 87(3) navedenega poslovnika lahko Splošno sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka uspe samo deloma.

355 V obravnavani zadevi je bilo predlogom tožečih strank deloma ugodeno. Ker pa je bila utemeljitev, na podlagi katere se je znižal znesek globe, predstavljena šele v postopku obravnave, čeprav bi lahko bila navedena v tožbi (glej točko 247 zgoraj), se zaradi

pravične presoje okoliščin zadevnega primera odloči, da tožeča stranka nosi svoje stroške in tudi stroške, ki jih priglasila Komisija.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (četrti senat)

razsodilo:

1. **Znesek globe, za katerega plačilo so solidarno odgovorne družbe Arkema SA (postala Arkema France), Altuglas International SA in Altumax Europe SAS, na podlagi člena 2(b) Odločbe Komisije C(2006) 2098 konč. z dne 31. maja 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/F/38.645 – Metilakrilati), se zniža na 113.343.750 EUR.**

2. **V preostalem se tožba zavrne.**

3. **Družbam Arkema France, Altuglas International in Altumax Europe se naloži plačilo stroškov.**

Czúcz Labucka O'Higgins

Razglašeno na javni obravnavi v Luksemburgu, 7. junija 2011.

Podpisi

Kazalo

Dejansko stanje ..... II - 2608

Uvod ..... II - 2608

Upravni postopek ..... II - 2609

Izpodbijana odločba ..... II - 2610

Naslovniki izpodbijane odločbe ..... II - 2611

Izračun globe ..... II - 2612

Postopek in predlogi strank ..... II - 2614

Pravo ..... II - 2616

Prvi tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev pravil o odgovornosti matične družbe za ravnanja njene hčerinske družbe in načela prepovedi diskriminacije ..... II - 2616

Prvi del, ki se nanaša na neupoštevanje pravil o odgovornosti matične družbe za ravnanja njene hčerinske družbe ..... II - 2617

– Trditve strank ..... II - 2617

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2619

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načela prepovedi diskriminacije ..... II - 2624

– Trditve strank ..... II - 2624

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2625

Drugi tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno ugotovitev dejanskega stanja s strani Komisije pri pripisovanju odgovornosti za kršitev, ki jo je zagrešila družba Arkema, družbama Total in Elf Aquitaine ..... II - 2628

Prvi del, ki se nanaša na neupoštevanje nesodelovanja vodstva družb Total in Elf Aquitaine v zadevnih ravnanjih iz izpodbijane odločbe ..... II - 2629

– Trditve strank ..... II - 2629

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2630

Drugi del se nanaša na neupoštevanje elementov, s katerimi se dokazuje, da se je družba Arkema dejansko samostojno odločala o svoji trgovinski politiki ..... II - 2632

– Trditve strank ..... II - 2632

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2637

Tretji tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve in načela dobre uprave pri uporabi pravil o odgovornosti ..... II - 2644

Prvi del, ki se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve ..... II - 2645

– Trditve strank ..... II - 2645

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2646

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načela dobre uprave ..... II - 2652

– Trditve strank ..... II - 2652

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2653

Četrti tožbeni razlog, ki se nanaša na neupoštevanje merila o konkretnem učinku na trg pri določitvi izhodiščnega zneska globe na 65 milijonov EUR ..... II - 2655

Trditve strank ..... II - 2655

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2659

Peti tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno uporabo prava in napačno ugotovljeno dejansko stanje pri povišanju izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka ..... II - 2664

Prvi del, ki se nanaša na trditev, da Komisija ne bi smela povišati izhodiščnega zneska globe zaradi odvračalnega učinka na podlagi prometa družbe Total, ker odgovornosti za kršitev ni bilo mogoče pripisati tej družbi ..... II - 2664

– Trditve strank ..... II - 2664

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2665

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načel sorazmernosti in enakega obravnavanja ... II - 2665

– Trditve strank ..... II - 2665

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2667

Tretji del, ki se nanaša na nesmiselnost odvračalnega učinka globe v obravnavani zadevi ..... II - 2770

– Trditve strank ..... II - 2770

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2771

Očitek, predstavljen med obravnavo, ki se nanaša na dejstvo, da na dan sprejetja izpodbijane odločbe družbi Total in Elf Aquitaine nista več nadzirali tožečih strank ..... II - 2676

– Trditve strank ..... II - 2676

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2679

Šesti tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno uporabo prava s strani Komisije pri povišanju globe zaradi ponovne kršitve ..... II - 2690

Prvi del, ki se nanaša na kršitev načel zakonitosti kaznivih dejanj in kazni ter pravne varnosti ..... II - 2690

Drugi del, ki se nanaša na kršitev načela *ne bis in idem* in načela sorazmernosti .... II - 2691

– Trditve strank ..... II - 2691

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2693

Sedmi tožbeni razlog, ki se nanaša na nepravilno ugotovljeno dejansko stanje, ker naj Komisija tožečim strankam ne bi odobrila znižanja globe, čeprav naj družba Arkema nekaterih praks, ki se ji očitajo, dejansko ne bi izvajala ..... II - 2696

Trditve strank ..... II - 2696

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2697

Osmi tožbeni razlog, ki se nanaša na napačno uporabo prava in napačno ugotovljeno dejansko stanje zaradi zavrnitve znižanja globe tožečim strankam s strani Komisije na podlagi „drugih dejavnikov“ ..... II - 2702

Trditve strank ..... II - 2702

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2704

Sklepne ugotovitve ..... II - 2706

Stroški ..... II - 2710